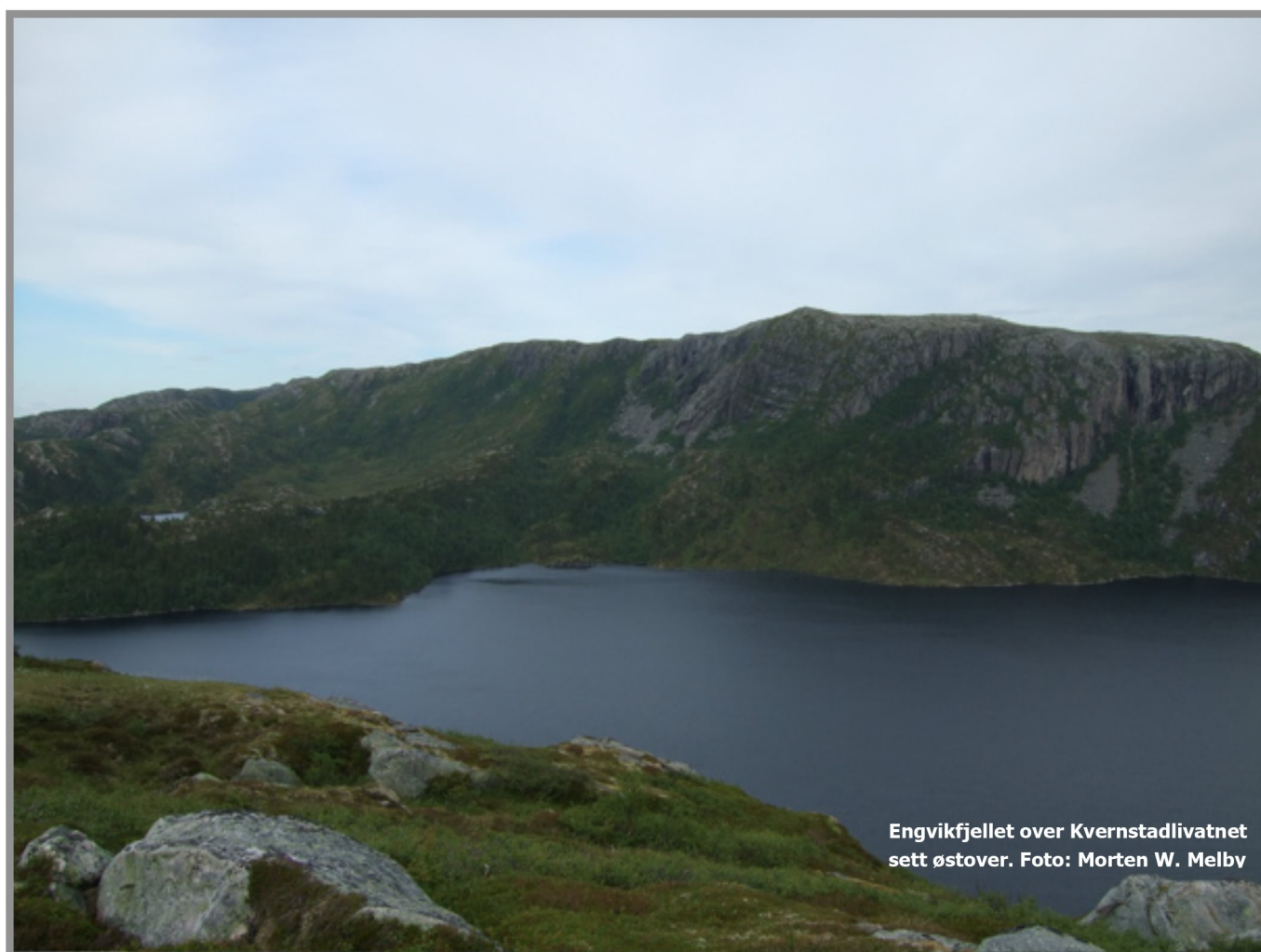

Engvikfjellet vindkraftverk

i Snillfjord kommune, Sør-Trøndelag fylke.

Konsekvensutredning. Tema: Friluftsliv og reiseliv.

Engvikfjellet over Kvernstadlivatnet sett østover. Foto: Morten W. Melby

Engvikfjellet vindkraftverk

I SNILLFJORD KOMMUNE, SØR-TRØNDELAG FYLKE. KONSEKVENsutREDNING.

TEMA: FRILUFTSLIV OG REISELIV.

Miljøfaglig Utredning AS

Rapport 2010:8

Utførende institusjon: Miljøfaglig Utredning AS	Prosjektansvarlig: Morten W. Melby
Oppdragsgiver: Rambøll AS	Kontaktperson hos oppdragsgiver: Svein Grotli Skogen
Referanse: Melby, M. W. 2010. Engvikfjellet vindkraftverk i Snillfjord kommune, Sør-Trøndelag fylke. Konsekvensutredning. Tema friluftsliv og reiseliv. Miljøfaglig Utredning rapport 2010-8, ISBN 978-82-8138-403-3.	
Referat: Miljøfaglig Utredning AS har bistått Rambøll AS med å utarbeide tematiske konsekvensutredninger i forbindelse med TrønderEnergi Kraft AS sine planer om vindkraftverk i Snillfjord kommune, Sør-Trøndelag fylke. Denne rapporten omhandler tema Friluftsliv og reiseliv, peker på viktige kvaliteter innenfor tiltakets influensområde, vurderer konsekvenser av tiltaket og anbefaler avbøtende tiltak.	
4 emneord: Vindkraft Konsekvensutredning Friluftsliv Reiseliv	

Forord

Utbygging av vindkraftverk faller inn under bestemmelsene § 2 i Forskrift om konsekvensutredninger som henviser til vedlegg 1 til forskriften hvor det i pkt 10 slås fast at alle vindkraftverk større enn 10 MW har utredningsplikt.

På oppdrag fra Rambøll AS har Miljøfaglig Utredning AS utarbeidet en konsekvensutredning på tema Friluftsliv og reiseliv i forbindelse med tiltaket. Rapporten skal dekke de krav som fremgår av plan- og bygningsloven og skal sammen med de øvrige fagrapportene tjene som grunnlag for en god utforming og lokalisering av anlegget. Rapporten er utarbeidet på grunnlag av meldingen for tiltaket med planjusteringer og nærmere spesifikasjoner mottatt underveis i prosessen.

Rapporten er utarbeidet på grunnlag av ”Melding og forslag til utredningsprogram” (TrønderEnergi Kraft AS , Utkast mars. 2008), godkjent utredningsprogram (NVE 2008) og utfyllende spesifikasjoner underveis i prosessen.

Kontaktpersoner fra Rambøll AS har vært Svein Grotli Skogen. Prosjektleder fra Miljøfaglig Utredning AS har vært naturforvalterkandidat Morten W. Melby.

Jeg vil takke dem som har hjulpet til med å fremskaffe nødvendige opplysninger. Ansatte ved Snillfjord kommune og representanter fra ulike lag og organisasjoner har utvist stor interesse og bidratt med nyttig informasjon.

Det er gjennomført en enkel form for feltregistrering i forbindelse med utredningen, men hovedinnsatsen i distriktet har vært konsentrert om samtaler med offentlig forvaltning og representanter fra brukersiden. De øvrige temarapportene fra vindkraftprosjektet, særlig på temaene Landskap og skyggekast og Støy, har vært viktige kilder til vurdering av konsekvens.

Tingvoll 10/03 2010

Miljøfaglig Utredning AS

Morten Wewer Melby

Innhold

Forord	4
Innhold.....	5
Sammendrag	7
1 Innledning	15
2 Utbyggingsplaner	16
3 Datagrunnlag og metode	17
3.1 Retningslinjer	17
3.2 Utredningsprogrammet	17
3.3 Datagrunnlag	18
3.4 Metode	18
3.4.1 Vurdering av verdier og konsekvenser.....	18
3.4.2 Avbøtende tiltak	21
4 Registreringer	22
4.1 Influenssområdet.....	22
4.2 Områdebeskrivelse/dagens situasjon	23
4.2.1 Friluftsliv og reiseliv i kommunale dokumenter.....	23
4.2.2 Friluftslivet i influensområdet.....	24
4.2.3 Reiselivet i influensområdet.....	28
4.2.4 Inngrepsstatus (INON).....	29
4.3 Verdifulle friluftslivs- og reiselivslokaliteter	29
4.4 Evaluering av influensområdets verdi.....	33
5 Tiltakets omfang.....	34
5.1 0-alternativet	34
5.2 Engvikfjellet vindkraftverk	34
6 Tiltakets konsekvens	37
6.1 Friluftsliv.....	37
6.1.1 0-alternativet	37
6.1.2 Engvikfjellet vindkraftverk	37
6.2 Reiseliv.....	40
6.2.1 0-alternativet	41
6.2.2 Engvikfjellet vindkraftverk	41
7 Avbøtende tiltak	43

8	Kilder	44
8.1	Skriftlige kilder	44
8.2	Muntlige kilder.....	45
9	Vedlegg 1 - Effekter av vindkraftverk - empiri.....	47
9.1	Holdninger til vindturbiner	47
9.2	Endringer i friluftslivsbruken.....	51
9.3	Spørreundersøkelse på Atlanterhavsvegen 2005	53
9.4	Empiri – Sammenfatning	57
10	Vedlegg 2 - Registreringskart.....	60

Sammendrag

Bakgrunn

På oppdrag fra Rambøll AS, har Miljøfaglig Utredning AS utført en tematisk konsekvensutredning på tema Friluftsliv og reiseliv i forbindelse med TrønderEnergi Kraft AS sine planer om Engvikfjellet vindkraftverk i Snillfjord kommune, Sør-Trøndelag fylke.

Utredningen skal gi det friluftslivs- og reiselivsfaglige grunnlaget for planlegging og en best mulig lokalisering og utforming av anlegget.

Metode

Influensområdet er avgrenset til å omfatte planområdet for vindkraftverket, trasé for adkomstvei og områder som blir direkte berørt av anleggsarbeidet inkludert en sone av støy. Friluftslivs- og reiselivslokaliteter som vil bli tydelig visuelt berørt av inngrepet, er også lagt inn under influensområdet.

Områder, anlegg og traséer av interesse for friluftsliv/reiseliv innenfor influensområdet, er avgrenset på kart og beskrevet. Skriftlig materiale som omtaler influensområdet og bruken av det, samt uttalelser fra lokale brukergrupper, lokalkjente og andre ressurspersoner, er brukt som kilder i registreringsarbeidet.

Med bakgrunn i hvordan planene berører influensområdet og de registrerte friluftslivs- og reiselivsinteressene, er konsekvensenes omfang og betydning evaluert for ulike ledd av planene (Statens vegvesen 2006).

Dagens situasjon

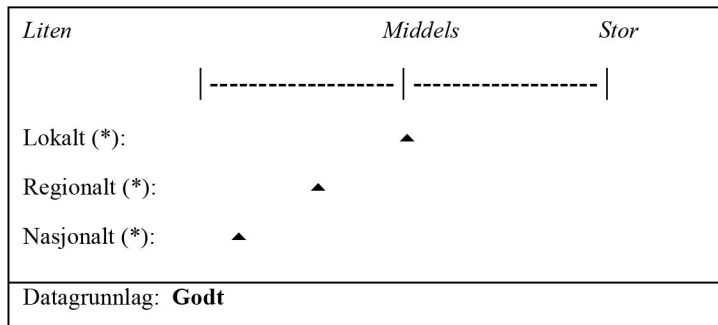
I kapittel 4 presenteres de viktigste friluftslivs- og reiselivslokalitetene samt kommersielle reiselivsaktører som ligger innenfor tiltakets influensområde. Plassering og avgrensning av lokalitetene og aktørene er illustrert på eget kart bakerst i rapporten (Vedlegg 2). Verdisettingen av friluftslivs- og reiselivslokalitetene (1-19) er gjort på grunnlag av kriteriene fra DN-håndbok 18-2001 *"Friluftsliv i konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven"* (Direktoratet for naturforvaltning 2001).

Verdi

Friluftsliv

Verdien av influensområdet i friluftslivssammenheng er vurdert som middels på lokalt nivå, middels/liten på regionalt nivå og liten på nasjonalt nivå. Tilgjengeligheten er gjennomgående god hele året, og influensområdet fyller i stor grad funksjonen som nærtur- og båtutfartsområde for lokale beboere og hytteeiere fra regionen. Det finnes lokalt viktige turtraséer opp mot Engvikfjellet, men planområdet har stort sett en moderat, lokal bruk. Det finnes flere alternative friluftslivsområder med de samme kvalitetene som samtidig er lettere tilgjengelig og bedre tilrettelagt for beboere i Krokstadøra og omegn. Særlig gjelder dette Remmafjellet og Omns-

fjellet vinterstid. Åstfjorden og Remmafjellet peker seg ut som de viktigste friluftslivslokalitetene innenfor influensområdet.

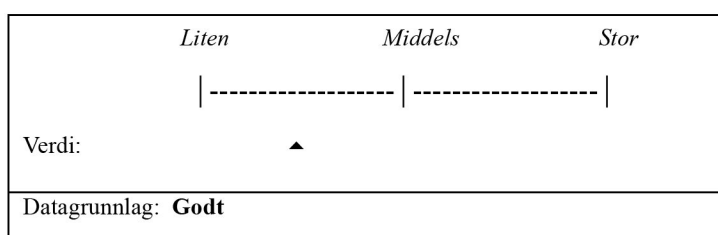

*) Lokalt nivå vil her si det umiddelbare nærområdet (ingen vesentlig reiseavstand for brukerne), regionalt nivå omfatter den regionen og de grupper som benytter området i helger o.l. (noe lenger reiseavstand), mens nasjonalt nivå omfatter resten av Norge (lang reiseavstand til friluftslivs/reiselivsområdet).

Reiseliv

Influensområdet har liten/middels verdi for reiselivet. Reiselivsinteressene innenfor influensområdet er svakt organisert. Det finnes ingen lokale reiselivslag, og ingen av aktørene er medlem av eller annonserer gjennom det regionale destinasjonsselskapet. Snillfjord kommune har ingen reiselivsplan, men påpeker et potensiale for lokal utvikling av reiselivet i sin næringsplan.

Enkelte, spredte aktører finnes innenfor influensområdet i dag. Overnatting og båtutleie for fisketurister er de viktigste ingrediensene i tilbudet. Åstfjorden er det området som har størst betydning for reiselivsaktiviteten innenfor influensområdet.

Konsekvenser

Generelt

De fleste har en positiv holdning til vindkraft. Vindkraft oppfattes som en miljøvennlig, ren og fornybar form for energiproduksjon som bl.a. ivaretar friluftslivets og reiselivets ønske om ren luft og god energiforvaltning. Når vindturbinene og overføringsledningene blir nærgående, er vindkraftverket likevel i all hovedsak et ordinært inngrep på linje med alle andre.

De viktigste effektene knytter seg til seks kategorier:

- Nedbygging av verdifulle områder og anlegg
- Fragmentering av friluftslivs- og reiselivsområder
- Visuell forstyrrelse
- Støy
- Barrierevirkning
- Veiutløsning/tilrettelegging

Friluftsliv

0-alternativet

Konsekvensenes betydning for 0-alternativet settes lik 0.

Engvikfjellet vindkraftverk

Støy, trafikk, generell forstyrrelse

Anleggsperioden er kortvarig, og selv om byggeaktiviteten berører friluftslivs- og reiselivsinteresser, så vurderes konsekvensene av anleggsfasen som små sammenliknet med driftsfasen. Det er særlig støy fra anleggsaktivitet, anleggstrafikk og risiko knyttet til sprengning og tungtransport som gjør seg gjeldende innenfor influensområdet.

Influensområdets status i forhold til tekniske inngrep (INON) endres som følge av inngrepene. En stor, og sentral del av planområdet ligger i dag innenfor inngrepsfri sone 2, dvs. med en 1-3 km avstand til tyngre, tekniske inngrep (Figur 4.4). En eventuell utbygging av Engvikfjellet vindkraftverk, vil fjerne nesten alt areal innenfor inngrepsfri sone 1, dvs. med en 3-5 km avstand til tyngre, tekniske inngrep, mellom Snillfjorden og Åstfjorden. Store arealer øst og vest for Kvernstadlivatnet vil samtidig endre status fra inngrepsfri sone 2 til inngrepsnært, dvs. med en avstand til tyngre, tekniske inngrep på 0-1 km.

Forstyrrelse fra anleggsaktiviteten vil berøre flere hytter og registrerte lokaliteter innenfor tiltakets influensområde i form av støy. Det er imidlertid en liten del av friluftslivsbruken som berøres direkte utover støybelastningen i anleggsperioden. Anleggsaktiviteten vil skje nær hytta ved Lomtjønnå (446).

Vindturbinene

Vindturbinenes nærsone defineres som området hvor disse dominerer synsinntrykket totalt, og man må løfte blikket for å fange inn hele synet av en vindturbin. På Engvikfjellet vil dette tilsvare en avstand på ca. 500 m. Vindturbinenes samlede nærsone omfatter dermed sentrale deler av Engvikfjellet (Geodata AS 02.03.2010), som også inngår i lokalitet 1 – Engvikfjellet (Middels verdi). Lokaliteten har stort sett lokale brukere fra Krokstadøra samt eierne/brukerne av de 6 spredte hyttene innenfor planområdet. Denne bruken vil bli sterkt negativt berørt. Tilnærmet det

samme området vil bli berørt av støy >55 dBA (Rambøll AS 26.02.2010), som er langt over miljøverndepartementets (2005) anbefalte støygrense for friluftslivsområder av denne typen, - 40 dBA (T-1442).

Hjortejakt, innlandsfiske, fotturer og bærplukking er de vanligste aktivitetene i planområdet som ikke kanaliseres av tilrettelagte traséer. I praksis vil de mest sentrale delene av Engvikfjellet, som samtidig er arena for disse aktivitetene, bli så sterkt berørt av tiltaket at naturopplevelsen blir vesentlig redusert. Det samlede bruksomfanget er som allerede nevnt relativt lite, selv om det er enkeltbrukere som kan vise til en nokså omfattende bruk.

4 av de 6 hyttene innenfor eller nær planområdet blir liggende i vindturbinenes nærsone og innenfor 500 meters avstand fra de nærmeste. De 2 siste hyttene blir liggende henholdsvis 600 og 700 meter fra nærmeste vindturbin. Et stort antall av vindturbinene vil samtidig være tydelig eksponert mot samtlige hytter. Beregnet støyverdi utenfor hyttene ligger på over 45 dBA, for 2 av disse over 55 bBA. Dette er verdier høyt over anbefalte grenseverdier for fritidsboliger og uteområdet til disse (T-1442). Bruken av fritidsboligene blir klart negativt berørt av tiltaket.

Flere registrerte friluftslivlokaliteter utenfor planområdet blir visuelt berørt av vindkraftverket. Særlig gjelder dette lokalitet 9 – Åstfjorden med hyttebebyggelse inkludert Jamtøya (Middels/stor verdi). Denne lokaliteten vil bli svært tydelig eksponert mot flere vindturbiner som vil framstå i skarp kontrast mot himmelen bak. Også lokalitet 2 – Bergselva -Kollheia (Stor verdi) vil i noen grad bli eksponert for vindkraftverket, men den største bruken vil skje i stor avstand til turbinene. Utgangspunktet for turer fra Snilldalen og innover mot Remmafjellet og Agdenes, ligger omlag 20 km fra nærmeste vindturbin, og det mest brukte arealet innenfor lokaliteten ligger dessuten i terrengskyggen av vindkraftverket.

Fisket etter anadrome laksefisk i elvene innenfor influensområdet blir i liten grad berørt av vindkraftverket. Lokalitet 4 – Bergselva (Liten verdi), lokalitet 5 – Snilldalselva (Liten verdi), lokalitet 6 – Slørdalselva (Liten verdi), lokalitet 7 – Venelva (Liten verdi) og lokalitet 8 – Åstelva (Middels verdi) ligger i skogsterreng og relativt nedsenket i terrenget. Fokuset mot elva under fisket vil dessuten redusere påvirkningen.

Skyggekast og refleksblink fremhever inngrepet og virker som visuell forstyrrelse i enkelte områder under spesifikke værforhold. Virkningen har en svært begrenset utstrekning og vil i liten grad berøre arealer utenfor selve vindkraftverket (planområdet). For den bruken som skjer innenfor planområdet, representerer skyggekast og refleksblink en lite vesentlig tilleggsbelastning.

Iskast fra møllene er vurdert til å være et svært begrenset problem innenfor vindkraftverket. Det er heller ikke antydning behov for spesielle restriksjoner på ferdsel og friluftslivsaktivitet i dette området. Bruk av kulevåpen vil kunne videreføres uten annen begrensning enn vanlig hensyn til annens eiendom.

Adkomst- og internveinettet

Internveinettet som fysisk del av vindkraftverket, vil være et lite dominerende aspekt ved tiltaket sammenliknet med vindturbinene. Adkomstvei inn til og internveinettet mellom vindturbinene vil imidlertid kunne endre bruken ved å gjøre området lettere tilgjengelig. Området er i dag nokså tungt tilgjengelig selv om stier leder opp til planområdet i dag. Den nye anleggsveien, som er bygd mellom Kvernstad og Litlevatnet, er stengt for allminnelig motorferdsel, men representerer en forholdsvis enkel adkomst til fjellet for gående og syklende.

Adkomst- og internveinettet vil åpne for nye bruksformer og tilrettelegge blant annet for sykling, ridning, jogging samt enkle turer for barnefamilier, eldre og interesserte med nedsatt bevegelighet. Enkelte som bruker området i dag vil imidlertid miste interessen for området som følge av utbyggingen. Området er begrenset brukt i dag i friluftslivssammenheng av lokalt bosatte og hytteiere.

Adkomstveien og Internveinettet vil i stor grad berøre lokalitet 1 – Engvikfjellet (Middels verdi). Det samme veinettet vil komme svært nær hytta ved Lomtjønna. Bruken av hytta vil forenkles, men adkomstveien vil samtidig representere et nytt inngrep i nærområdet. I dag finnes allerede en høyspentledning i samme område.

Adkomst- og internveinettet er et ledd av planene som vil bli lite synlig som inngrep betraktet, men tilrettelegger for nye bruksformer. Store deler av veinettet leder imidlertid gjennom vindkraftverket som radikalt vil endre landskapets karakter på Engvikfjellet og opplevelsespotensialet for brukerne, sett fra dette veinettet.

Transformatorstasjon

En transformatorstasjon som planlagt vil i noen utstrekning kunne underordnes vindkraftverket visuelt. Selv om bygget er planlagt i relativt åpent terreng over skoggrensa, vil vindturbinenes totale dominans i dette området svekke den visuelle virkningen av bygget. Det forutsettes imidlertid at bygget gis en detaljplassering, utforming og farge som tilstreber et uttrykk som lar seg underordne landskapet for øvrig. Byggets nødvendige størrelse vil likevel fremheve inngrepet.

Transformatorstasjonen blir liggende innenfor en registrert friluftslivslokalitet 1 – Engvikfjellet (Middels verdi), og samtidig svært nær hytta ved Lomtjønna (446).

Selv om det ikke er bestemmende for konsekvensgraden, vil det kunne være aktuelt å kombinere transformatorstasjonen med servicefunksjoner for friluftslivet.

KONSEKVENSGRAD: Middels negativ konsekvens (--)

Reiseliv
0-alternativet

Konsekvensenes betydning for 0-alternativet settes lik 0.

Engvikfjellet vindkraftverk

Mange av de registrerte friluftslivslokalitetene har også betydning for reiselivet. Nærturområder til overnattingssteder, både til sjøs og på land, benyttes flittig av de besøkende. I noen grad kan derfor konklusjonene under tema friluftsliv også uttrykke konsekvenser for reiselivet. Det er likevel tre ulike reiselivsinteresser som kan fremheves.

Viktige reiselivsinteressene er konsentrert til Åstfjorden, men er også registrert i deler av Snillfjorden, hvor reiselivsaktører (20, 21, 22, 23) tilbyr overnatting og tilrettelegger for sjøfiske fra båt. De mest brukte fiske- og båtutfartsområdene i Åstfjorden ligger tydelig eksponert mot det planlagte vindkraftverket, selv om hverken Mjønasaune camping/marina (21/12) eller Skjærbugen camping/marina (20/11) ligger eksponert mot turbinene. Besøkende ved Ven camping (22) og Snillfjord camping og hytter (23), vil kunne se vindturbiner, men Snillfjorden, som utgjør det viktigste bruksområdet for de besøkende, i stor grad ligger i terrengskyggen av vindturbinerne.

Utleieboliger, Stolpnes (24) representerer en reiselivsaktør som ligger forholdsvis nær det planlagte vindkraftverket og hvor de besøkende benytter vestlige deler av Åstfjorden for båtutfart/sjøfiske. Vindkraftverket kan både være en attraksjon i seg selv og et forstyrrende inngrep, alt avhengig av de besøkendes forutsetninger og synspunkter på vindkraft som energiproduksjonsform.

Når det gjelder hjortejakta som reiselivsprodukt, så vil dette kunne bli mindre attraktivt etter en eventuell utbygging. Dette vil igjen kunne påvirke produktets pris og salgbarhet. Det er jakta på det arealet som blir direkte berørt av anlegget som påvirkes mest negativt og som sannsynligvis vil kunne merke en effekt av utbyggingen. Utleiejakta har et beskjedent omfang i influensområdet, og reiselivsinteressene vil tilsvarende bli lite negativt berørt av det planlagte vindkraftverket.

I en avgrenset anleggsperiode vil tilreisende entreprenører styrke inntektsgrunnlaget for lokale overnattings- og serveringsbedrifter i Krokstadøra og/eller Orkanger. Dette vurderes som en positiv konsekvens av tiltaket for reiselivsinteressene.

KONSEKVENSGRAD: **Middels negativ konsekvens (--)**

De langsiktige konsekvensene for reiselivet i ytre deler av regionen vil med andre ord avhenge av bl.a.:

- Hvor mange vindkraftkonsesjoner myndighetene tildeler i årene som kommer (langs hele kysten), eller sagt på en annen måte: Hvor store de kumulative effektene blir.
- I hvilken grad reiselivsbedriftene i området klarer å tilpasse seg de endringene som en eventuell utbygging medfører. Ut fra erfaringer fra vindparker i utlandet, er det ingen tvil om at en utbygging ikke bare innebærer problemer for reiselivet, men også muligheter.
- Hvordan folks holdninger til vindkraft endrer seg over tid, både blant nordmenn og utlendinger. I en tid der effektene av global oppvarming blir stadig mer synlige, er det trolig at synet på fornybare energikilder som vind- og vannkraft vil bli enda mer positivt enn det er i dag. En rekke undersøkelser tilsier at positive holdninger til vindkraft som energikilde gir større aksept for konsekvensene som en utbygging medfører. Dette kan igjen bidra til å redusere effektene på reiselivet.

Det er med andre ord mye som tilsier at det er myndighetene som vil ha det avgjørende ordet med tanke på de langsiktige konsekvensene for reiselivet i området.

Avbøtende tiltak

Flere av de viktigste avbøtende tiltakene som kan iverksettes av hensyn til friluftsliv/reiseliv, er knyttet til landskapsmessige effekter og opplevelsesverdi, og er også beskrevet i fagrapporten på landskapstemaet

Generelle tiltak

Generelle avbøtende tiltak er i første rekke landskapspleietiltak for å tilpasse terrenginngrep lokalt slik at skjemmende trekk ved inngrepet i størst mulig grad underordnes terrengegenskapene forøvrig. For vindkraftanlegg gjelder dette i første rekke veger, fundament, nybygg og linjeframføring. I enkelte tilfeller vil det ikke være mulig å underordne, og det kan tvert i mot være viktig å fremheve inngrepet og heller tilstrebe en god visuell utforming. Dette er forhold som er av stor betydning også for friluftslivs- og reiselivsinteressene, men som utredes under tema landskap og videreutvikles av prosjektets landskapsarkitekter og tekniske planleggere.

At det tas hensyn til anbefalinger fra fagutredningen på tema landbruk, fugl, annet dyreliv og flora og verneinteresser, vil også være av positiv betydning for friluftslivet og reiselivet. Kulturlandskapet inkludert kulturminnene, og det biologiske mangfoldet, enten det er kulturbetinget eller ikke, er en vesentlig del av opplevelsespotensialet i friluftslivet og reiselivet.

Anleggsfasen

- Det er ønskelig å unngå anleggsdrift i helg og høytidsdager når det er størst utfart i nærområdet til vindkraftverket.

Vindkraftverket

- For å unngå synlige sår i landskapet bør det vurderes å plassere mastefundamentene nedenfor de høyeste punktene i landskapet.
- Det ville vært ønskelig for friluftslivs- og reiselivsinteressene å tilbakeføre adkomstveien til en lavere standard egnet for vedlikehold/inspeksjon etter anleggsperioden.

For å unngå unødvendig bruk av vegen, bør den stenges med bom for alminnelig motorisert ferdsel. Dette er viktig av hensyn til bruken av veien for gående/syklende og annen friluftslivs-/reiselivsbruk i nærområdet.

1 Innledning

Friluftsliv

Offentlig forvaltning definerer friluftsliv på følgende måte: *”Friluftsliv er opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelser”* (Miljøverndepartementet 1987, Miljøverndepartementet 2001). Denne utredningens fokus er derfor på forhold rundt aktiviteter og opplevelser, og konsekvenser knyttet til dette.

Samfunnsutviklingen med mye fritid og god økonomi blant befolkningen, har ført til at allmenne interesser knyttet til rekreasjon og fritidsaktiviteter er kommet sterkere i fokus når ulike brukerinteresser blir vurdert. Konsekvensene av en planlagt utbygging er mangfoldige og nyanserte i forhold til friluftslivets ulike bruksgrupper og -typer. Hovedvekten i vurderingene her, er lagt på det tradisjonelle friluftslivet i området (f.eks. bading, sykling og turgåing) og aktiviteter med høstingspreg (sanking, jakt, fiske).

Reiseliv

Den definisjonen av reiselivet som stort sett nyttes både nasjonalt og internasjonalt, er gitt av FN-organisasjonen World Tourism Organization: *«Reiselivet omfatter personers reise og opphold utenfor det geografiske området hvor de vanligvis ferdes, og hvor hovedformålet med reisen ikke er å få lønnet arbeid på det stedet de besøker»* (Statistisk sentralbyrå 2003). Reiseliv omfatter både yrkes- og servicebetingede reiser samt reiser i ferie og fritid. Det betyr også at reiseliv omfatter reiser uten at personen må overnatte utenfor fast bosted (Statistisk sentralbyrå 2003).

Vurderinger

Det er viktig å understreke at det ikke finnes metoder eller faglige fremgangsmåter som kan gi “objektive”, “riktige” eller allmenngyldige vurderinger av verdi og omfang av konsekvenser. Man kan betrakte friluftsliv/reiseliv fra ulike synsvinkler, og ulike aktører vil legge vekt på ulike aspekter og verdier ved naturopplevelse og miljøforandring. For eksempel søker noen bevisst urørte områder med liten grad av tilrettelegging, mens andre ønsker betydelig grad av tilrettelegging av åpenbare behov eller av bekvemmelighetshensyn. Slik tilrettelegging innebærer ofte tekniske inngrep som reduserer graden av urørthet.

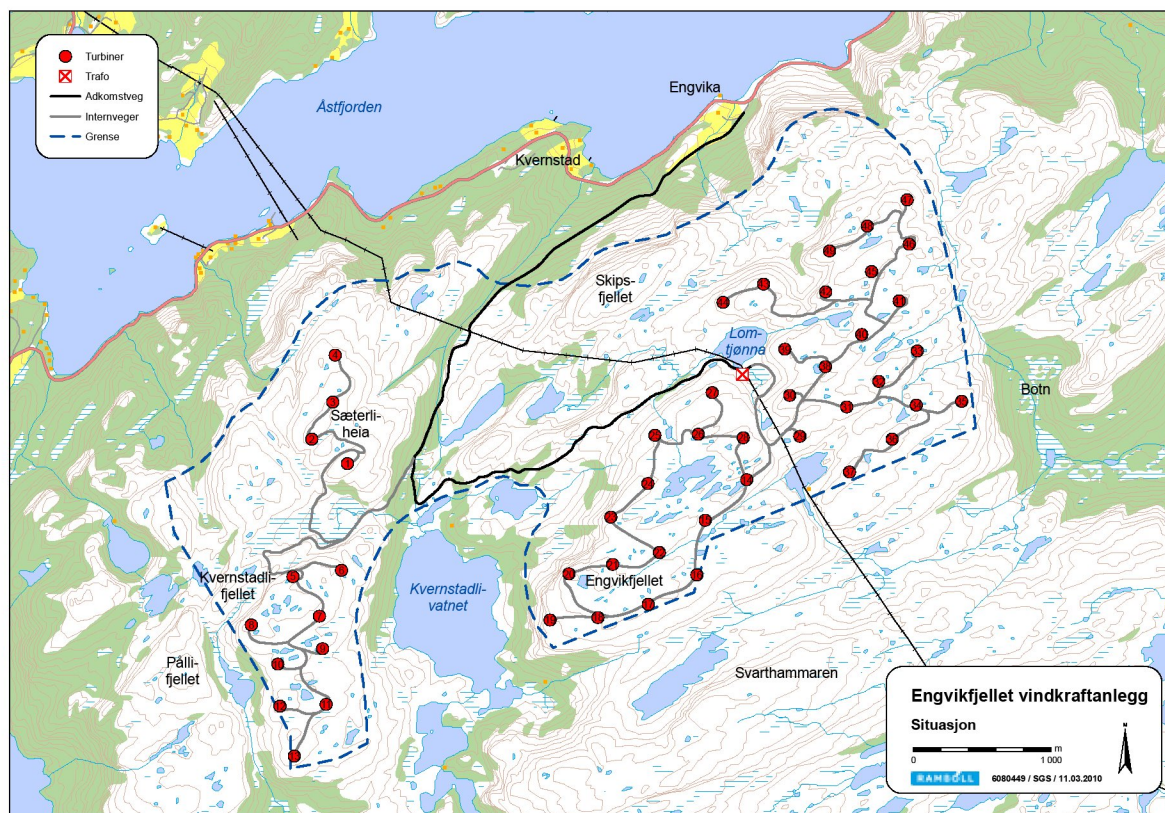
Utfyllende informasjon

Kvaliteter/verdier på en del andre fagfelt, f.eks. landskap, kulturmiljø/-minner, naturmiljø og fisk/ferskvannsbiologi, har betydning for et områdes opplevelsesverdi med tanke på friluftsliv/reiseliv. Dette er kort omtalt i denne rapporten, men mer detaljert og utfyllende informasjon finnes i de respektive fagrapportene fra konsekvensutredningen.

2 Utbyggingsplaner

Konsekvensutredningene er basert på de omsøkte utbyggingsplanene for Engvikfjellet vindkraftverk. Det henvises til konsesjonssøknadens planbeskrivelse for en detaljert gjennomgang av de omsøkte tiltakene.

Utbyggingsplanene er utviklet i prosessen, og de endelige planene som er konsekvensutredet, er illustrert nedenfor (Figur 2.1). Denne illustrasjonen er tatt med for å gjøre det enklere å lese rapporten isolert fra utbyggers konsesjonssøknad.

Figur 2.1 Konsekvensutredet layout av Engvikfjellet vindkraftverk. Kilde Rambøll AS 11.03.2010.

3 Datagrunnlag og metode

3.1 Retningslinjer

Utbygging av vindkraftverk faller inn under bestemmelsene § 2 i Forskrift om konsekvensutredninger som henviser til vedlegg 1 til forskriften hvor det i pkt 10 er slått fast at alle vindkraftverk større enn 10 MW har utredningsplikt.

Utredningen vurderer kun et utbyggingsalternativ i tillegg til 0-alternativet. Behandlingen av 0-alternativet vil gi en nødvendig referanse for vurderingene.

Metoden som følges, baserer seg på metodikken som er beskrevet i Håndbok 140 fra Statens vegvesen (2006).

3.2 Utredningsprogrammet

I godkjent utredningsprogram fra NVE (2008) er følgende angitt for tema Friluftsliv og ferdsel og tema Reiseliv/turisme:

Friluftsliv og ferdsel

– Viktige friluftsområder som berøres av tiltaket skal beskrives. Dagens bruk av planområdet og tilgrensende områder til friluftaktiviteter skal kort beskrives. Alternative friluftsområder skal beskrives kort.

– Det skal gjøres en vurdering av hvordan tiltaket (ved støy, arealbeslag, påvirkning av opplevelsesverdien i området, lettere atkomst og eventuelle restriksjoner på utøvelsen av friluftsliv i eller i nærheten av planområdet) vil påvirke dagens bruk av området (jakt, fiske, turgåing med mer).

– Sannsynligheten for ising og behov for sikring av anlegget skal vurderes.

Fremgangsmåte:

Eksisterende dokumentasjon skal gjennomgås, og eventuelt suppleres med samtaler/intervjuer med lokale og regionale myndigheter og aktuelle berørte lokale interesser.

Reiseliv/turisme

– Reiselivs- og turistnæringen i området skal beskrives kort, og tiltakets innvirkning på reiseliv og turisme skal vurderes.

Fremgangsmåte:

Vurderingene skal bygge på informasjon innhentet hos lokale, regionale og sentrale myndigheter og organisasjoner, samt turist- og reiselivsnæringen. Vurderingen av konsekvenser for reiselivet skal sammenholdes med de vurderinger som gjøres under tema landskap. Relevante erfaringer fra andre områder i Norge og andre land skal innhentes.

3.3 Datagrunnlag

Eksisterende informasjon

Eksisterende skriftlig informasjon fra området finnes bl.a. i form av utskrifter fra Fylkesmannens arealoversikter – Naturbase, FRIDA, forarbeider til vassdragsvern, kommunens arealplan, hytteplaner, delplan for idrett og friluftsliv samt turistinformasjon utarbeidet lokalt og regionalt. Representanter fra Sør-Trøndelag fylke, Snillfjord kommune, grunneierlag, jeger- og fiskeforening, skoler, idrettslag og andre brukergrupper, samt lokale reiselivsaktører, sitter dessuten inne med mye informasjon om influensområdet.

Feltarbeid

Området ble befart gjennom tre dager (inkludert reise til/fra) i juni 2008. Formålet var å befare influensområdet og dessuten å få en bedre forståelse av utbyggingsplanene. Direktekontakten med lokale myndigheter og brukere har gitt verdifull informasjon om friluftslivet og reiselivet innenfor tiltakets influensområde.

Andre registreringer under tiltaket

Parallele registreringer fra utredningstemaene Landskap og skyggekast, Kulturminner, Naturmiljø – biologisk mangfold, og Støy, har gitt innspill til vurdering av verdi og opplevelseskvalitetene også innenfor tema Friluftsliv og reiseliv. Likeledes har temautredningene (særlig Landskap og skyggekast og Støy) vært nyttige under konsekvensvurderingen og utarbeidelsen av avbøtende tiltak.

3.4 Metode

3.4.1 Vurdering av verdier og konsekvenser

Vurdering av verdi

Konsekvensutredningen er basert på en ”standardisert” og systematisk tre-trinns prosedyre for å gjøre analyser, konklusjoner og anbefalinger mer objektive, lettere å forstå og lettere å etterprøve (Statens vegvesen 2006).

Det første trinnet i konsekvensvurderingene er å beskrive og vurdere området sine karaktertrekk og verdier innenfor friluftsliv og reiseliv. Verdien blir fastsatt langs en skala som spenner fra liten verdi til stor verdi.

Liten Middels Stor

▲

Verdisettingen av influensområdet for temaet Friluftsliv og reiseliv er basert på kriterier presentert i tabell 3.1. Reiselivet i influensområdet er i svært stor grad basert på de samme naturgitte forutsetningene og den tilretteleggingen som er gjennomført av hensyn til friluftslivet. Derfor har vi valgt å benytte kriteriene fra

DN-håndbok 18-2001 (Direktoratet for naturforvaltning 2001) for det “sammensatte” temaet Friluftsliv og reiseliv.

Tabell 3.1 Kriterier for verdifastsettelse. Kilde: DN-håndbok 18-2001 ”Friluftsliv i konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven” (Direktoratet for naturforvaltning 2001).

Verdi	Kriterier
Svært stor	✓ Området er svært mye brukt i dag. ✓ Området er ikke svært mye brukt i dag, men oppfyller ett av følgende kriterier: • Landskap, naturmiljø eller kulturmiljø har opplevelseskvaliteter av svært stor betydning. • Området er spesielt godt egnet for en enkeltaktivitet som det lokalt/regionalt/nasjonalt ikke finnes alternative områder til av noenlunde tilsvarende kvalitet. • Området har et svært stort mangfold av opplevelsesmuligheter i forhold til landskap, naturmiljø, kulturmiljø og/eller aktiviteter. • Området inngår som del av en større, sammenhengende grønnstruktur av svært stor verdi, eller fungerer som ferdselskorridor mellom slik områder, eller som adkomst til slike områder. • Området har svært stor symbolverdi.
Stor verdi	✓ Området er mye brukt i dag. ✓ Området er ikke mye brukt i dag, men oppfyller ett av følgende kriterier: • Landskap, naturmiljø eller kulturmiljø har opplevelseskvaliteter av stor betydning. • Området er godt egnet for en enkeltaktivitet som det lokalt/regionalt/nasjonalt ikke finnes alternative områder til av noenlunde tilsvarende kvalitet. • Området har et mangfold av opplevelsesmuligheter i forhold til landskap, naturmiljø, kulturmiljø og/eller aktiviteter. • Området inngår som del av en større, sammenhengende grønnstruktur av stor verdi, eller fungerer som ferdselskorridor mellom slik områder, eller som adkomst til slike områder. • Området har stor symbolverdi.
Middels	✓ Området har en del bruk i dag. ✓ Området er lite brukt i dag, men oppfyller ett av følgende kriterier: • Landskap, naturmiljø eller kulturmiljø har visse opplevelseskvaliteter. • Området er egnet for en enkeltaktivitet som det lokalt/regionalt/nasjonalt ikke finnes alternative områder til. • Området inngår som del av en større, sammenhengende grønnstruktur av en viss verdi, eller fungerer som ferdselskorridor mellom slik områder, eller som adkomst til slike områder. • Området har en viss symbolverdi.
Liten	✓ Området er lite brukt i dag. ✓ Området har heller ingen opplevelsesverdier eller symbolverdier av betydning. Det har liten betydning i forhold til den overordnede grønnstrukturen for de omkringliggende områder.
Ubetydelig	✓ Ingen kjente friluftsinnteresser (tiltaket er f.eks. foreslått i et industriområde, og vil ikke ha virkninger utover tiltaksområdet).

DN-håndbok 18-2001 ”Friluftsliv i konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven” (Direktoratet for naturforvaltning, 2001) anbefaler at man vurderer verdien både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Det er sannsynlig at et slikt system for

verdsetting også kan være kreativt i forhold til reiselivet. Lokalt nivå vil her si det umiddelbare nærområdet (ingen vesentlig reiseavstand for brukerne), regionalt nivå omfatter den regionen og de grupper som benytter området i helger o.l. (noe lenger reiseavstand), mens nasjonalt nivå omfatter resten av Norge.

Vurdering av omfang (påvirkning)

Trinn 2 består i å beskrive og vurdere konsekvensenes omfang. Konsekvensene blir bl.a. vurdert utfra omfang i tid og rom og sannsynligheten for at de skal oppstå. Konsekvensene blir vurdert både for den kortsiktige anleggsfasen og den langsiktige driftsfasen. Omfanget vurderes i forhold til alternativ 0.

Omfang angis på en femdelt skala etter kriteriene i tabell 3.2:

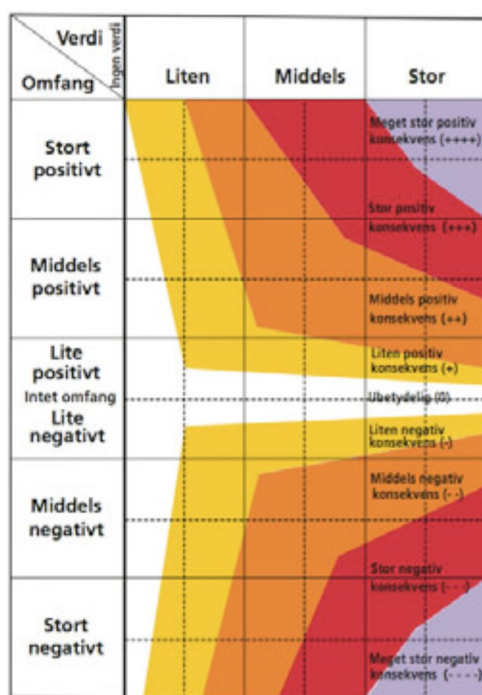
Stort negativt - middels negativt - lite/intet - middels positivt - stort positivt.

Tabell 3.2 Kriterier for vurderinger av et planlagt tiltaks potensielle påvirkning av friluftsliv (omfang). Kilde: Håndbok 140 (Statens vegvesen 2006).

	Stort positivt omfang	Middels positivt omfang	Lite/intet omfang	Middels negativt omfang	Stort negativt omfang
Bruksmuligheter	Tiltaket vil i stor grad bedre bruksmulighetene for området	Tiltaket vil bedre bruksmulighetene for området	Tiltaket vil ikke endre bruksmulighetene for området	Tiltaket vil redusere bruksmulighetene for området	Tiltaket vil ødelegge bruksmulighetene for området
Barriere for ferdsel og opplevelse	Tiltaket vil fjerne betydelige barrierer mellom viktige målpunkter.	Tiltaket vil i noen grad redusere barrierer mellom viktige målpunkter.	Tiltaket vil i liten grad endre barrierer.	Tiltaket vil i noen grad medføre barrierer mellom viktige målpunkter.	Tiltaket vil medføre betydelige barrierer mellom viktige målpunkter.
Attraktivitet	Tiltaket vil i stor grad gjøre området mer attraktivt	Tiltaket vil gjøre området mer attraktivt	Tiltaket vil stort sett ikke endre områdets attraktivitet	Tiltaket vil gjøre området mindre attraktivt.	Tiltaket vil i stor grad redusere områdets attraktivitet
Identitets-skapende betydning	Tiltaket vil i stor grad øke områdets identitets-skapende betydning	Tiltaket vil øke områdets identitets-skapende betydning	Tiltaket vil stort sett ikke endre områdets identitets-skapende betydning	Tiltaket vil forringe områdets identitets-skapende betydning	Tiltaket vil ødelegge områdets identitets-skapende betydning

Konsekvensvurdering

Med konsekvenser menes de fordeler og ulemper et definert tiltak vil medføre i forhold til alternativ 0. Konsekvensen framkommer ved å sammenholde områdets verdi og omfanget. Vifta som er vist i figur 3.1, er en matrise som angir konsekvensen ut fra gitt verdi og omfang. Konsekvensen angis på en ni-delt skala fra "meget stor positiv konsekvens" til "meget stor negativ konsekvens". Midt på figuren er en strek som angir intet omfang og ubetydelig/ingen konsekvens. Over streken vises de positive konsekvenser, og under streken de negative konsekvenser.

Figur 3.1 Konsekvensvifta. Kilde: Håndbok 140 (Statens vegvesen 2006)

3.4.2 Avbøtende tiltak

Avbøtende tiltak innebærer justeringer/endringer av anlegget som ofte medfører en ekstra kostnad på utbyggingssiden, men hvor endringene har klare fordeler for friluftslivs- og/eller reiselivsinteressene. Mulige avbøtende tiltak beskrives.

4 Registreringer

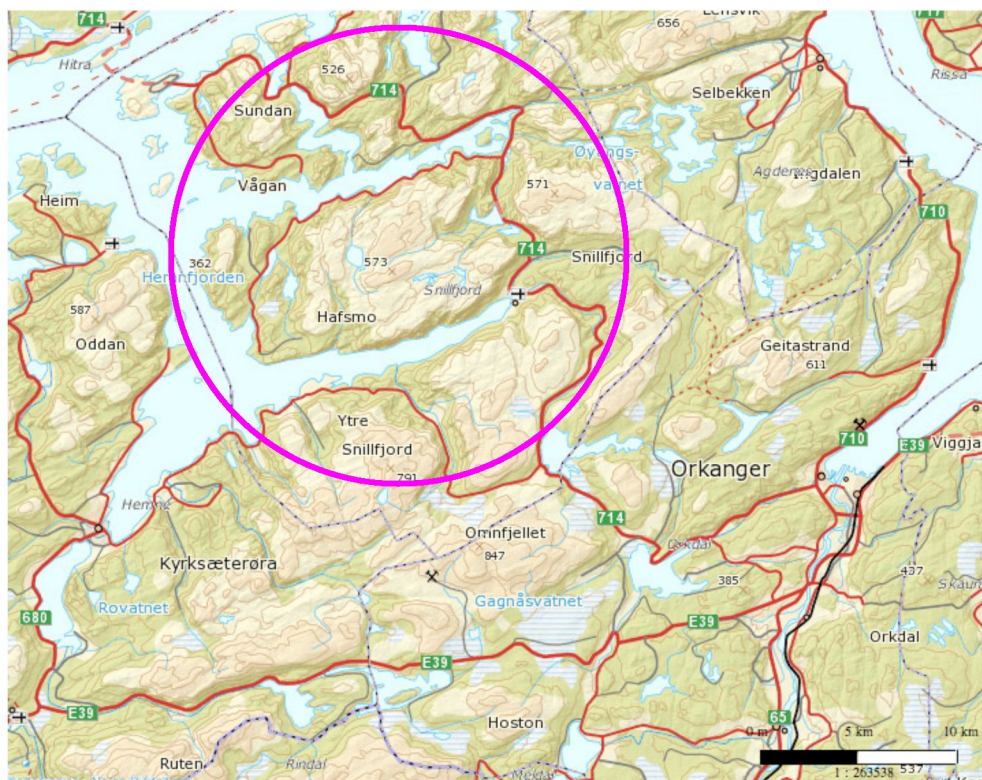
4.1 Influenssområdet

Planområdet

Planområdet består av alle områder som blir direkte påvirket av den planlagte utbyggingen og tilhørende virksomhet, for eksempel møllefundamenter, trafostasjon, internveinettet og alternative tilkomstveier til parken, øvrige anleggsveier og riggområder.

Influensområdet

Influensområdet er avgrenset til å omfatte planområdet for vindkraftverket, korridor for adkomstvei samt områder som vil bli direkte berørt av anleggsarbeidet, inkludert en sone av støy. Registrerte friluftslivs- og reiselivslokaliteter som vil bli tydelig visuelt berørt av inngrepet, legges også inn under influensområdet. Influensområdet er illustrert i Figur 4.1 nedenfor.

Figur 4.1 Influensområdet for tema Friluftsliv og reiseliv.

4.2 Områdebeskrivelse/dagens situasjon

”Snillfjord kommune ligger idyllisk til i ytre del av Sør-Trøndelag, ca. 8 mil fra Trondheim, og er en typisk kyst- og fjordkommune. Med bil kjører du strekningen på halvannen time – eller fra Værnes flystasjon ca. to timer. Både riksvei 714 og fylkesvei 301 går gjennom kommunen.

Snillfjord kan by på store naturopplevelser i vill og vakker natur – enten du vandrer til fots om sommeren eller på ski vinters tid. Kommunen har dessuten et rikt dyreliv med bl.a. en stor ørnestamme. Ved Ven camping finnes et av landets største hjortetrekk, og om våren er dyrene et flott skue når de beiter i området. I de mange fjordene og sjøområdene forøvrig er det gode forhold for sjøfiske etter de fleste fiskearter. For en rimelig penge kan du også prøve fiskelykken i over 160 fiskevann innen kommunen.” (Utdrag fra en reklamefolder for Ven Camping)

4.2.1 Friluftsliv og reiseliv i kommunale dokumenter

Nedenfor er det gjengitt enkelte beskrivelser av hvordan Snillfjord kommune vurderer kvaliteter og mulighetene for friluftslivsutøvelse og/eller reiselivsbruk lokalt.

Friluftsliv

Kommuneplanens arealdel 2006-2017 (Snillfjord kommune 2006)

”Etterspørselen etter hyttetomter har i de senere årene vært stor. Vinteren 2004/05 er det registrert om lag 970 fritidsboliger i Snillfjord kommune. Antall hytter som innbyggerne i Snillfjord disponerer innen kommunen er i fåtall, i forhold til det antall hytter som disponeres av utenbygdsboende. Dette gjelder i første omgang innbyggere fra Trondheimsregionen og fra Orkdal.”

Kommunedelplan for idrett og friluftsliv 2008-2011 (Snillfjord kommune 2008)

Det er ikke prioriterte tiltak i planperioden som kommer i berøring med influensområdet.

Reiseliv

Snillfjord kommune har ingen reiselivslag og heller ingen reiselivsplan. Ingen av de lokale reiselivsaktørene innenfor influensområdet er medlemmer i det regionale destinasjonsselskapet (Arild Monsen, pers. medd.).

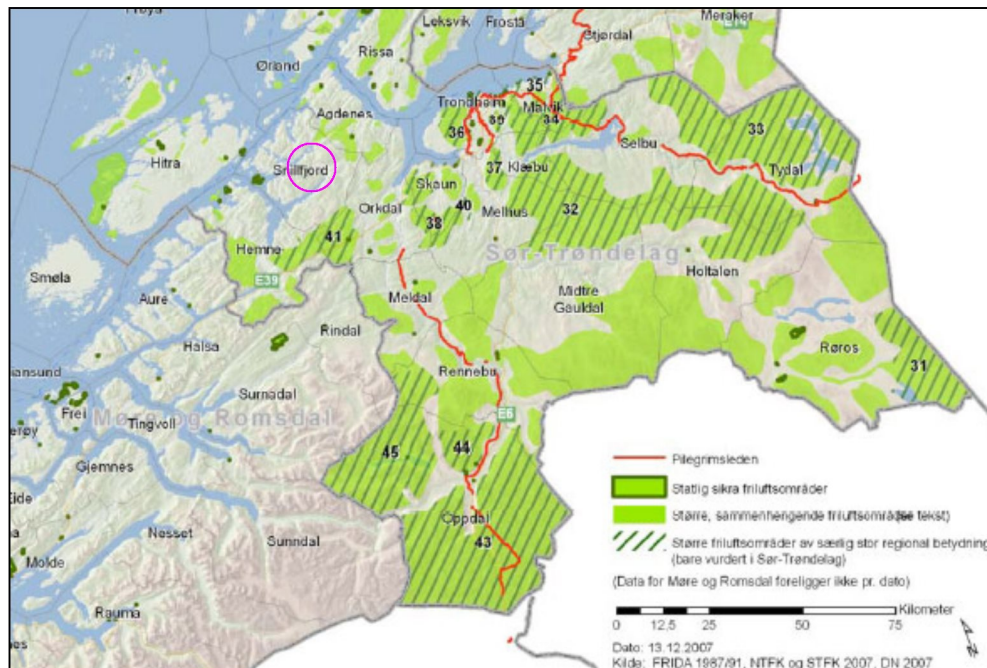
Kommunens strategisk næringsplan (Snillfjord kommune 2004) omhandler reiselivet (pkt. 3.7):

”Turisme er en bransje i endring. Fram til nå har tyske fisketurister vært et tungt innslag hos våre reiselivsbedrifter. I den senere tiden har vi sett at flere av reiselivsbedriftene satser på andre markeder. Samarbeid innen reiselivsbedriftene i Snillfjord kommune er fremdeles lite utbredt og dette legger på mange måter begrensninger for utviklingen av gode og attraktive reiselivsprodukter i Snillfjord.”

Kommuneplanens arealandel 2006-2017 (Snillfjord kommune 2006)

”En har gjennom folkemøter og innspill fått kjennskap til at mange grunneiere går med tanker om å etablere virksomheter, spesielt innenfor turistvirksomhet. Dette fordi en ser dette som en viktig tilleggsgnæring for landbruket.”

4.2.2 Friluftslivet i influensområdet

Figur 4.2 Registrerte, viktige friluftslivsområder innenfor regionen, Tiltakets influensområde er skisert (rosa strek). Kilde: Sør-Trøndelag fylkeskommune 2008

Ski- og fotturer

Terrenget innenfor planområdet er svært godt egnet for ski- og fotturer. Fra det trebare fjellpartiet er det godt utsyn i alle retninger. Enkelte plasser er terrenget noe myrete og tungt farbart gjennom barmarkssesongen. Området er likevel ikke avgrenset som regionalt viktig i Fylkesmannens arealoversikt (FRIDA), jfr. Figur 4.2.

En kvalitet ved planområdet er fraværet av tyngre, tekniske inngrep (INON). TrønderEnergi AS sin kraftledning tvers igjennom halvøya og en småkraftutbygging i Kvernstadlibekken inkludert anleggsvei, er de viktigste unntakene i fjellområdet (Figur 4.4).

Planområdets beliggenhet ut mot kysten kan gi ustabile snøforhold. Snødekket er likevel gjennomgående stabilt, men planområdet inngår ikke i det mest brukte skiutfartsområdet i Snillfjord kommune. Skiutfarten er vesentlig større i østlige deler hvor det også kjøres opp spor fra Storslettet og innover mot Agdenes gjennom sesongen (Trygve Berdal, pers. medd., Åge Røv, pers. medd.).

Tilgjengeligheten til fjellet er relativt tung, men gode traséer leder fra lysløypa (P-plass) nord for Krokstadøra og opp mot Krokstadtjørna, fra Midgarden i øst og opp

gjennom Fagerdalen og dessuten langs traktorvegen nord for Slørdalsvatnet forbi Botn. I forbindelse med byggingen av et småkraftverk i Kvernstadlibekken er det dessuten etablert en privat, kjørbare veg opp mot fjellet fra Kvernstad sør for Åstfjorden. Bruken krever imidlertid tillatelse fra grunneier. For øvrig er det også andre, lokalt brukte stier som leder opp mot fjellplatået (Vedlegg 2).

Avsnitt av den nyanlagte anleggsveien med lia i bakgrunnen hvor adkomstveien til vindkraftverket er planlagt. Foto: Morten W. Melby

Skiutfarten i planområdet er begrenset og stort sett lokal. Dels skyldes dette manglende tilrettelegging i form av preparerte løyper og en forholdsvis tung oppmarsj. (Trygve Berdal, pers. medd., Laila Selven, pers. medd.). Det preparerte løypenetet mellom Storslettet, Snilldal og Øyangen trekker imidlertid ski-interesserte fra nabokommunene Agdenes, Hitra og Frøya.

Det meste av halvøya mellom Åstfjorden og Snillfjorden er å regne som attraktivt fotturområde for lokale beboere og enkelte hytteiere. Den største aktiviteten blant hytteeierne er imidlertid vendt mot sjøen (Trygve Berdal, pers. medd.)

De lokale idrettslagene i Snillfjord kommune arrangerer årlig "Kjentmannsmerket i Snillfjord" (Ytre Snillfjord IL, IL Fjordglimt, Krokstadøra IL og Snillfjord kommune 2002, 2004, 2006, 2008). Arrangementet merker 10 turer innenfor kommunen annenhvert år, og turmålene varierer. I perioden 2000-2008 har det ikke vært årlige turer til planområdet, men fjellområdet mellom Snillfjorden og Åstfjorden er en del benyttet. Interessen for arrangementet er stor, og trekker også en del hytteiere foruten lokale deltakere (Trygve Berdal, pers. medd.).

Båtutfart

Særlig i Åstfjorden er båtutfarten omfattende. Et stort antall hytter, oppstillingsplasser for campingvogner og opparbeidete småbåtplasser karakteriserer hele fjorden. Flere terskler, holmer, sund og fjordarmer skaper en variert strandlinje med skjærgårdspreg. Snillfjorden er langt mindre variert, men det veiløse avsnittet i indre deler har likevel spennende kvaliteter.

Den største båtutfarten finnes i Åstfjorden, og har et sterkt regionalt innslag på grunn av det store antallet hytter/campingplasser i dette området (Åge Røv, pers. medd.).

En av flere småbåthavner i Åstfjorden. Her ved Mjønasaunet camping. Foto: Morten W. Melby

Jakt

Det jaktes hjort ut året (23.12) innenfor influensområdet. Tettheten av dyr er relativt høy, med et arealkrav pr. dyr på 1000 da.. For elg er arealkravet pr. dyr på 5000 da. Det har vært en økning i bestanden over en lang periode. Alt areal, både skogkledd og snaut, inngår som tellende i dag. (Arild Monsen, pers. medd.).

Fellingsprosenten på hjort ligger over 85, og har vært stabil over flere år. For en stor del består jaktlagene av grunneierne selv med sine inviterte, men etterhvert er det blitt en del jaktfelt som leies ut til utenbygdsboende. Dette gjelder særlig i vestlige deler av halvøya, hvor det også inngår et relativt stort statseid areal. For elg er fellingsprosenten såvidt over 50 i kommunen, og økende etter en periode med dårlig uttelling (Arild Monsen, pers. medd.).

Rådyr finnes i en tetthet som må regnes som normal for regionen. Jakta er likevel relativt lite påaktet, heller ikke bukkejakta som foregår før hjortejakta begynner. (Åge Røv, pers. medd., Arild Monsen, pers. medd.).

Av småvilt finnes ordinære bestander av hare, storfugl, orrfugl og rype. Lokalt kan bestandene av rype være gode. Fjellrypebestanden ser ut til å være i nedgang innenfor influensområdet. (Trygve Berdal, pers. medd., Åge Røv, pers. medd.)

Det er ikke organisert kortsalg for småviltjakt innenfor planområdet, men gode alternativer finnes i naboterrengene; Krokstadjellet, Storfjellet og Botnan. Det er relativt få småviltjegere som bruker influensområdet, og de få som jakter er i hovedsak lokale. I Krokstadjellet er det enkelte jegere også fra utenfor kommunen. Også treningsfeltet for jakthunder i Langlidalen trekker deltakere fra hele regionen (Åge Røv, pers. medd.)

Fiske

Det finnes bestander av anadrome arter innenfor influensområdet i Snilldalselva (ca. 4 kilometer), i Bergselva (ca. 800 meter), i Slørdalselva og i Åstelva (ca. 300 meter). Det ble påvist både laks og sjørret i samtlige elver i 2006, men bestandene ble samtidig vurdert som små (www.laksereg.no).

I alle vann finnes ørret som eneste fiskbare art, men de fleste vannene er overbefolket av småfallen fisk. Et unntak som trekkes fram er Krokstadjørna (Sætervatnet lokalt) (Åge Røv pers. medd.)

Tilsvarende som for småviltjakta, så er det ikke organisert fiskekortsalg innenfor planområdet, men i tilstøtende naboterreng i sør og øst. (Åge Røv, pers. medd.)

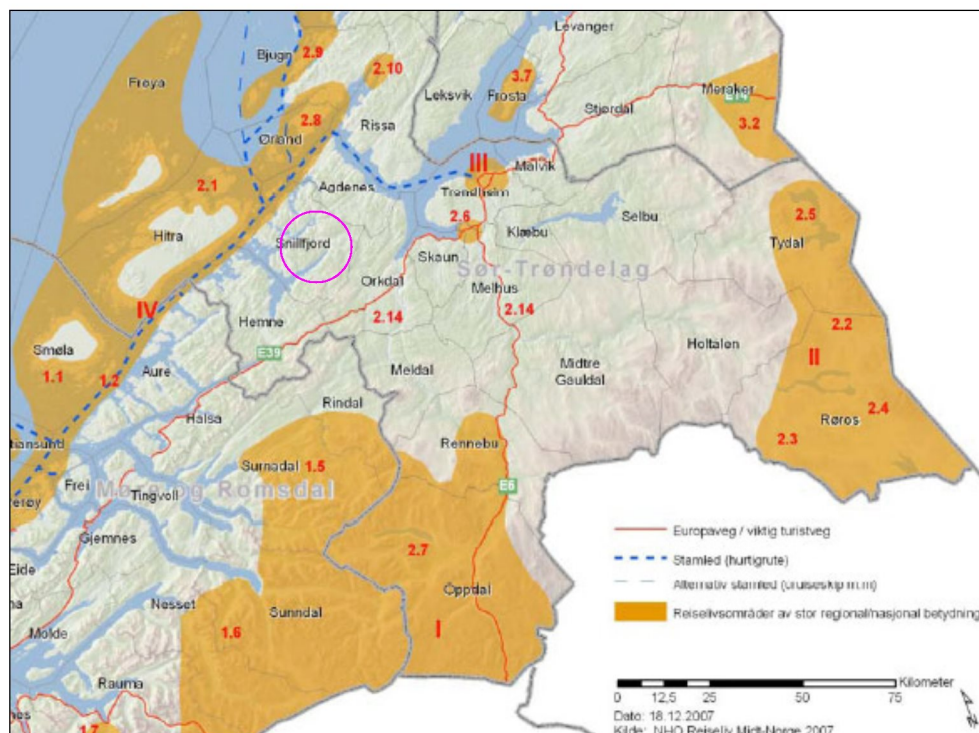
Det finnes flere egnede fiskeplasser for sjøfiske innenfor influensområdet. Dette omfatter både fiske fra land og fra båt. Det er særlig dette potensialet som blir presentert og utnyttet i reiselivssammenheng lokalt.

Hytter

Det er registrert 4 hytter og et lukehus innenfor planområdet, samt 2 hytter like utenfor. Med unntak av hytta til TrønderEnergi AS ved Tverrdalsvatnet, er dette enkle, private hytter med lokale eiere. Ingen av hyttene innenfor eller nær planområdet er åpne for allmennheten.

Et relativt stort antall hytter innenfor influensområdet ligger ned mot Åstfjorden. Disse er særlig konsentrert til indre deler (Sagfjorden) og på nordsida omkring Mjønes. Ved Mjønesaune og Skjerbugen er det flere enkle hytter i tilknytning til oppstillingsplassene for campingvogner. Hytteeierne er i hovedsak fra Trondheim og Orkdal.

4.2.3 Reiselivet i influensområdet

Figur 4.3 Regionalt og nasjonalt viktige reiselivsregioner. Influensområdet er skissert (rosa strek)

Kilde: Sør-Trøndelag fylkeskommune 2008

Enkelte, spredte aktører finnes innenfor influensområdet i dag (Vedlegg 2). Overnatting og båtutleie for fisketurister er de viktigste ingrediensene i tilbudet.

Reiselivsinteressene innenfor influensområdet er svakt organisert. Det finnes ingen lokale reiselivslag, og ingen av aktørene er medlem av eller annonserer gjennom det regionale destinasjonsselskapet. Snillfjord kommune har som tidligere nevnt ingen plan for reiselivet, men påpeker imidlertid et potensiale for lokal utvikling av reiselivet.

Mjønesaune Camping, Skjærbugen Camping, Snillfjord Camping og hytter og Ven Camping ligger alle innenfor influensområdet. Et stort antall av brukerne er etablert med fast oppstilte campingvogner og båt plass. Flere småbåthavner ligger dels tilknyttet campingplassene, dels uavhengig i tilknytning til større hyttekonsentrasjoner.

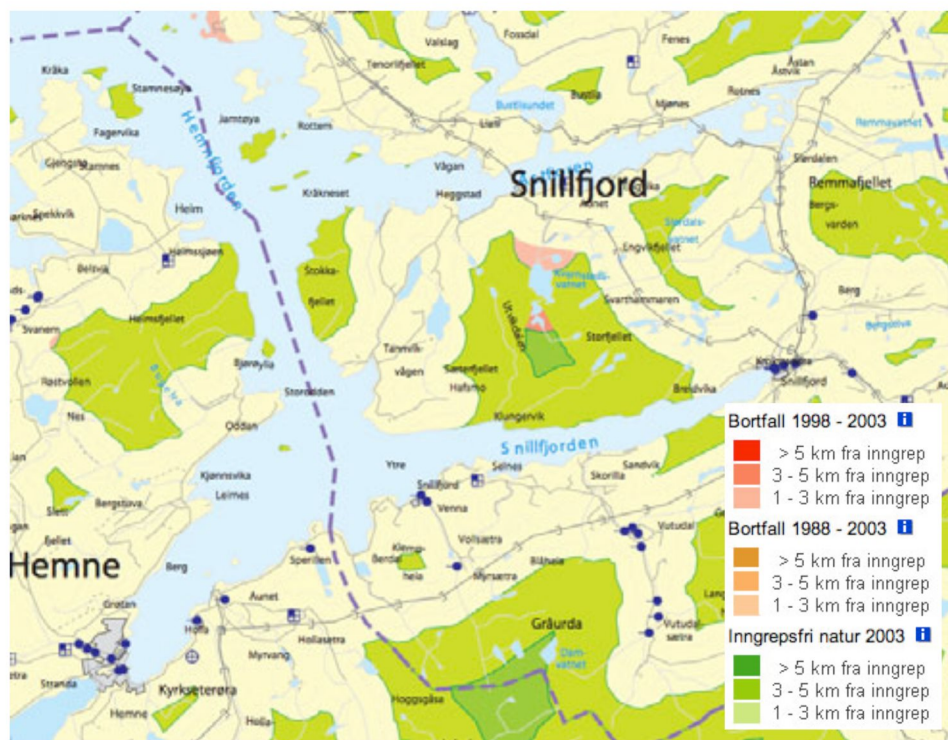
På Stolpnes drives det med utleie av bolighus og hytte til tilreisende gjennom sommersesongen. Belegget er godt, og særlig tyske og tjekkiske gjester kommer igjen år etter år (Sten Stolpnes, pers. medd.). Det er i tillegg et nytt reiselivsperspektiv på Stolpnes innenfor influensområdet, som er planlagt og hvor den private reguleringsplanen er inne til godkjenning i kommunen. Også her er det snakk om hytte- og båtutleie mot utenlandske turister (Rune Stolpnes, pers. medd.).

Også på Snillfjord Camping og hytter drives det med ukesutleie av hytter og båter til utenlandske fisketurister (Johan Anders Krokstad, pers. medd.).

Trondheimsleia er hovedleia for cruisetrafikken mellom Trondhjem og Kristiansund (Figur 4.3). Trafikken inkluderer den daglige hurtigruten som befordrer et stort antall turister gjennom en lang sesong.

4.2.4 Inngrepsstatus (INON)

Når det gjelder villmarkspregede områder, dvs områder som ligger mer enn fem kilometer fra tyngre tekniske inngrep, så finner ingen slike områder innenfor influensområdet. Det finnes et lite område sør for Svartholtjønnå som ligger 3-5 km fra tyngre, tekniske inngrep. Det er for øvrig særlig veger, landbruksdrift og høyspentlinjer som representerer inngrepene i området. Det nybygde småkraftverket som inkluderer vei til inntaket, er ikke innarbeidet i denne oversikten (Figur 4.4).

Figur 4.4 Status for avstand til tyngre, tekniske inngrep i influensområdet og tilleggende områder.

Kilde: <http://dnweb12.dnmat.no/inon/>

4.3 Verdifulle friluftslivs- og reiselivslokaliteter

Nedenfor (Tabell 4.1) presenteres de viktigste friluftslivs- og reiselivslokalitetene som ligger innenfor tiltakets influensområde i tillegg til de kommersielle reiselivsaktørene (Tabell 4.2). Plassering og avgrensning av lokalitetene og aktørene er illustrert på kart (Vedlegg 2). Verdisettingen av friluftslivs- og reiselivslokalitetene (1-19) er gjort på grunnlag av kriteriene fra DN-håndbok 18-2001 "Friluftsliv i konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven" (Direktoratet for naturforvaltning 2001).

Tabell 4.1 Viktige lokaliteter for friluftsliv og reiseliv innenfor influensområdet.

Nr	Lokalitet	Verdi
1	Engvikfjellet <i>Et kupert fjellterreng, stort sett over skoggrensa. Flere middels store og små vann. Deler av området inngår i lokale kortordninger for småviltjakt og fiske. Gjennomgående lokal bruk, dels med utgangspunkt i et fåtall enkle hytter. Vanligste adkomst til fots fra lysløypa nord for Krokstadøra, fra Midgarden opp Fagerdalen, opp Aundalen fra Mjøneseau-net, opp langs traktorveien nord for Slørdalsvatnet eller med bil (etter tillatelse fra grunneier) fra Kvernstad og opp til Litlevatnet.</i>	**
2	Bergselva - Kollheia <i>Et mye benyttet utfartsområde vinterstid for beboere i Snillfjord og Agdenes kommuner og dessuten av tilreisende fra øyene utenfor (Hitra, Frøya). Det prepareres daglig ca 15 km med skiløyper gjennom sesongen, og traséene strekker seg opp mot Remmafjellet fra både Øyangen i Agdenes og Storslette og Snilldal i Snillfjord kommune. Et naturlig mål for turen er skihytta –Steinvassbua, som holdes åpen hver søndag av Krokstadøra IL.</i>	***
3	Langlidalen treningsfelt for jakthund <i>Orkla JFF leier areal på statens grunn og tilbyr treningsfelt for jakthund til interesserte. organisert trening gjennomføres ukentlig utenfor båndvangstida, dvs. i perioden 20. august – 1. april. Det er flest fuglejegere som benytter tilbudet, og det kan være 15-20 hunder i området på det meste i første del av sesongen. Utenom den organiserte trening- en reguleres bruken gjennom salg av treningsjaktkort. Treningsfeltet benyttes av hundeg- jegere fra hele regionen.</i>	**
4	Bergselva, anadrom strekning <i>Svært kort fiskestrekning (ca. 900 meter) av Bergselva gjennom Krokstadøra er laks og sjørrettførende. Bestandene av både laks og sjørret ble vurdert som små i 2006 (http://www.laksereg.no/). Vassdraget ble vernet i verneplan I. Det var særlig de naturvi- tenskapelige interessene som lå til grunn for vernet (St. prp. nr. 4 (1972-73). Elva fiskes en del av gjestene ved Snillfjord camping og hytter når været gjør det vanskelig å fiske i sjøen. (Johan Anders Krokstad, pers. medd.).</i>	**
5	Snilldalselva, anadrom strekning <i>4-5 kilometer lang strekning av Snilldalselva fra Krokstadøra og østover mot Snilldal er laks og sjørrettførende. Bestandene av både laks og sjørret ble vurdert som små i 2006 (http://www.laksereg.no/).</i>	*
6	Slørdalselva, anadrom strekning <i>En kort strekning av vassdraget er laks- og sjørrettførende. Vannkraftutbygging har påvirket laks- og sjørretbestanden negativt.. Bestandene av laks og sjørret ble vurdert som små i 2006 (http://www.laksereg.no/).</i>	*
7	Venelva, anadrom strekning <i>En kort strekning av vassdraget er laks- og sjørrettførende. Bestandene av laks og sjør- ret ble vurdert som små i 2006 (http://www.laksereg.no/).</i>	*
8	Åstelva, anadrom strekning <i>Bestandene av laks og sjørret ble vurdert som små i 2006 (http://www.laksereg.no/). Vassdraget ble vernet i verneplan IV. Kontaktutvalget peker på at vassdraget dekker kysttypen i området. Utvalget legger videre vekt på at det (indre deler) er av de viktige områdene for friluftsliv i regionen (St.prp. nr. 118, 1991-92). Elva inngår i en FRIDA- lokalitet (Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 1987).</i>	**
9	Åstfjorden med hyttebebyggelse inkludert Jamtøya <i>Et viktig båtutfartsområde av regional betydning. Viktig både for hytteiere og fastboen-</i>	**/**

Nr	Lokalitet	Verdi
	<i>de i kommunen. Båttutferden genereres både av det store antallet hytter ned mot fjorden og småbåthavnene i Skjerbugen(camping), Mjonesaunet (camping), Marin Harvest og på Mjones. Jamtøya er tilrettelagt med flytebrygge og sanitæranlegg i kommunal regi og et mye benyttet turmål for de sjøfarende. Storøya, innerst i fjorden, er beskrevet som FRIDA-lokalitet (Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 1987) og det er forbud mot akvakulturanlegg i sjøområdet omkring (Snillfjord kommune 2006).</i>	
10	Marina, Berdalsbugen <i>Marinaen er utgangspunkt for friluftslivsbruk på Snillfjorden/Hemnfjorden.</i>	*
11	Marina (og camping), Skjærbugen <i>Marinaen er utgangspunkt for friluftslivsbruk på Åstfjorden og i Engvikfjellet.</i>	*
12	Marina (og camping), Mjonesaune <i>Marinaen er utgangspunkt for friluftslivsbruk på Åstfjorden og i Engvikfjellet.</i>	*
13	Marina, Marin Harvest <i>Marinaen er utgangspunkt for sjøbasert friluftsliv i Åstfjorden.</i>	*
14	Mjonestrø Marina, Mjones <i>Marinaen er utgangspunkt for sjøbasert friluftsliv i Åstfjorden.</i>	*
15	Ven Marina (og camping), Ytre Snillfjord <i>Marinaen er utgangspunkt for friluftslivsbruk på Snillfjorden og nærområdet i sør.</i>	*
16	Forrabukta bade plass og Forrokaia Marina, Ytre Snillfjord <i>Lokalt brukt bade plass og utgangspunkt for sjøbasert friluftsliv i Snillfjorden.</i>	*
17	Selnesbugen bade plass, Ytre Snillfjord <i>Lokalt brukt bade plass</i>	*
18	Sæterbugen bade plass, Ytre Snillfjord <i>Lokalt brukt bade plass</i>	*
19	Marina, Krokstadøra <i>Utgangspunkt for sjøbasert friluftsliv i Snillfjorden.</i>	*

Tabell 4.2 Kommersielle reiselivsaktører som befinner seg innenfor, eller som benytter influensområdet.

Nr	Kommersiell aktør	
20	Skjærbugen camping <i>Oppstillingsplass for 30 campingvogner. I dag er det 27 faste gjester hovedsakelig fra Trondheim og Orkdal. Lite korttidsbesøkende. Marina benyttes av campinggjester og private hytteiere i nærområdet. Ingen utleiehytter. (Anton Jakobsen, pers. medd.)</i>	
21	Mjønesaune camping <i>Campingplass og marina med ca. 60 fast oppstilte campingvogner. Eierne er i hovedsak fra regionen med tyngdepunkt i Trondheim og Orkdal. Hyttene ved campingplassen er privateide. Mjønesaune camping har ikke utleiehytter (Turid Mjønesaune, pers. medd.)</i>	
22	Ven camping <i>2 driftsenheter under felles logo. I hovedsak oppstillingsplass for campingvogner, men også 2 mindre utleieenheter. Saniteranlegg og marina. Få korttidsbesøkende og svært få utlendinger. Driften representerer under 1 årsverk. (Asbjørn Ven, pers. medd.)</i>	
23	Snillfjord camping og hytter <i>Campingplass, båutleie og marina med 10 utleiehytter og for tiden 10 fast oppstilte campingvogner. Satser en del mot utenlandsmarkedet, og har hatt godt belegg av særlig tjekkiske fisketurister de siste årene. (Johan Anders Krokstad, pers. medd.)</i>	
24	Utleieboliger, Stolpnes <i>Ei ny hytte og et eldre bolighus leies ut hovedsakelig til utenlandske fisketurister. det foreligger dessuten konkrete planer om tilsvarende utbygging på nabobruket. (Sten Stolpnes, pers. medd., Rune Stolpnes, pers. medd.)</i>	
25	Moa besøksgård <i>Et opplevelsestilbud med mer enn 200 dyr. Muligheter for overnatting/bevertning. Benyttes i forbindelse med kurs- og konferanser, arrangerer villmarksleir, havfisketurer og leirskole for barn og voksne. Har også utviklet et tilbud til barn og ungdom, i hovedsak et tjenestetilbud som foregår i nært samarbeid med helse- og sosialsektor eller oppvekst/skole. (http://www.moa-gard.no/)</i>	

4.4 Evaluering av influensområdets verdi

Friluftsliv

Verdien av influensområdet i friluftslivssammenheng er vurdert som middels på lokalt nivå, middels/liten på regionalt nivå og liten på nasjonalt nivå. Tilgjengeligheten er gjennomgående god hele året, og influensområdet fyller i stor grad funksjonen som nærtur- og båtutfartsområde for lokale beboere og hytteeiere fra regionen. Det finnes lokalt viktige turtraséer opp mot Engvikfjellet, men planområdet har stort sett en moderat, lokal bruk. Det finnes flere alternative friluftslivsområder med de samme kvalitetene som samtidig er lettere tilgjengelig og bedre tilrettelagt for beboere i Krokstadøra og omegn. Særlig gjelder dette Remmafjellet og Omnsfjellet vinterstid. Åstfjorden og Remmafjellet peker seg ut som de viktigste friluftslivslokalitetene innenfor influensområdet.

	<i>Liten</i>	<i>Middels</i>	<i>Stor</i>
	----- -----		
Lokalt (*):		▲	
Regionalt (*):		▲	
Nasjonalt (*):	▲		
Datagrunnlag: Godt			

*) Lokalt nivå vil her si det umiddelbare nærområdet (ingen vesentlig reiseavstand for brukerne), regionalt nivå omfatter den regionen og de grupper som benytter området i helger o.l. (noe lenger reiseavstand), mens nasjonalt nivå omfatter resten av Norge (lang reiseavstand til friluftslivs/reiselivsområdet).

Reiseliv

Influensområdet har liten/middels verdi for reiselivet. Reiselivsinteressene innenfor influensområdet er svakt organisert. Det finnes ingen lokale reiselivslag, og ingen av aktørene er medlem av eller annonserer gjennom det regionale destinasjonsselskapet. Snillfjord kommune har ingen reiselivsplan, men påpeker et potensiale for lokal utvikling av reiselivet. i sin næringsplan.

Enkelte, spredte aktører finnes innenfor influensområdet i dag. Overnatting og båtutleie for fisketurister er de viktigste ingrediensene i tilbudet. Åstfjorden er det området som har størst betydning for reiselivsaktiviteten innenfor influensområdet.

	<i>Liten</i>	<i>Middels</i>	<i>Stor</i>
	----- -----		
Verdi:		▲	
Datagrunnlag: Godt			

5 Tiltakets omfang

Konsekvensenes omfang vurderes etter en beskrivelse av hvordan anlegget og anleggsarbeider berører influensområdet generelt og spesielt områder, anlegg og traséer beskrevet i tidligere ledd (Kapittel 4). Omfanget graderes etter en 5-delt skala fra stort negativt til stort positivt omfang (Statens vegvesen 2006).

Tiltakets omfang beskrives for friluftslivs- og reiselivsinteressene samlet.

Viktige kilder for vurdering av tiltakets omfang er støysonekart (Rambøll 02.03.2010) og resultater fra synlighetsanalysen (Geodata AS 26.02.2010).

5.1 0-alternativet

0-alternativet utgjør referansealternativet og representerer forventet utvikling innenfor influensområdet uten utbygging innenfor et 20 års perspektiv.

Konsekvensenes omfang og betydning settes lik 0 (ingen konsekvens).

5.2 Engvikfjellet vindkraftverk

Konsekvensenes omfang er et ledd i konsekvensutredningen som har som hensikt å angi tiltakets omfang, med vekt på de forhold som berører det temaet som utredes. Leddet er nokså skjematisk oppbygd, og tiltakets omfang er delt opp i mindre ledd som det henvises til i vurderingene nedenfor.

Anleggsfasen

1. Støy, anleggstrafikk og generell forstyrrelse i forbindelse med sprengning, veibygging, transport av masser, armering, betong og turbinmoduler inn i planområdet, vil prege anlegget og influensområdet i byggeperioden.
2. I byggeperioden vil det forekomme behov for midlertidige massedeponi i planområdet.

Anleggsperioden er stipulert til 2 år.

Driftsfasen

3. 49 vindturbiner (2-3 MW) med navhøyde 80-105 m og rotordiameter 90m, plasseres på høydedragene med en innbyrdes avstand som varierer fra 360 til 500 m sentralt på Engvikfjellet. Vindturbinene danner ingen tydelig geometri. Vindturbinene vil være godt synlige innenfor det meste av Engvikfjellet, Åstfjorden og de høyereliggende fjellområdene omkring. De fleste turbinene vil også kunne sees fra Kyrkseterøra og indre og ytre deler av Hemnfjorden, men her vil avstanden dempe uttrykket vesentlig

4. Støy fra vindturbinene vil overskride anbefalte grenseverdier for friluftslivsområder (35-40 dBA) i sentrale, høyereliggende deler av Engvikfjellet.
5. Det bygges et internveinett mellom vindturbinene for framføring av anleggsmaskiner, kran og turbinmodulene samt seinere inspeksjon i driftsfasen.
6. Det bygges en adkomstvei til vindkraftverket fra gårdsbruket Engvika sør for Åstfjorden. Veien går gjennom blandingsskog med spredte furuer og små førstegenerasjons granfelt i blanding med frodig lauvskog. Veien vil måtte bygges i en høy standard med strenge krav til kurvatur, fundamentering og bredde for å kunne transportere de store turbinmodulene.
7. Det bygges en transformatorstasjon kombinert med servicebygg sentralt i planområdet. Bygningen vil ha 2 etasjer, utformes i tre og ha en ordinær utforming.

Vurderingen av samlet omfang støtter seg til følgende utvalg av kriterier fra oversikten gjengitt i metodekapitlet (3)

- ✓ Tiltaket vil redusere bruksmulighetene for området
- ✓ Tiltaket vil i liten grad medføre barrierer mellom viktige målpunkter
- ✓ Tiltaket vil gjøre området mindre attraktivt
- ✓ Tiltaket vil forringe områdets identitetsskapende betydning

Fase	Konsekvensenes omfang				
	Stort neg.	Middels neg.	Lite / intet	Middels pos.	Stort pos.
Anleggsfasen	----- ----- ----- -----				
Driftsfasen		▲	▲		

BRUKSMULIGHETER

- ✓ Middels negativt omfang

Tiltaket vil redusere bruksmulighetene for området

Kommentarer

Bruksmulighetene reduseres som følge av den landskapsforringelsen som særlig vil gjøre seg gjeldende i planområdet gjennom visuell dominans og pulserende støy. Den registrerte bruken av planområdet til jakt, fiske, bærplukking og fotturer, vil bli sterkest berørt.

I noe mindre omfang berøres friluftslivs- og reiselivsbruken av Åstfjorden med utgangspunkt i campingplassene og småbåthavnene, samt aktivitetene knyttet opp mot de private hyttene langs fjorden. Også skiutfartsområdet som strekker seg inn-

over mot Agdenes, ligger såvidt langt unna vindturbinene at konfliktpotensialet er mer begrenset. Ny adkomstvei opp til planområdet tilrettelegger for en enklere adkomst til fjellet, selv om det allerede i dag går en avstengt anleggsvei i dette området. Enkelte brukte stier for gående leder allerede opp til området i dag.

BARRIERE FOR FERDSEL OG OPPLEVELSE

✓ Lite negativt omfang	Tiltaket vil i liten grad medføre barrierer mellom viktige målpunkter
------------------------	---

Kommentarer

Vindkraftverket representerer en barriere for bruken av planområdet. Det er imidlertid ingen registrerte traséer eller vanlig brukte ferdselsårer som blir avskåret av adkomst- og/eller internveinettet.

ATTRAKTIVITET

✓ Middels negativt omfang	Tiltaket vil gjøre området mindre attraktivt.
---------------------------	---

Kommentarer

Et av kvalitetene ved planområdet i dag er fravær av tyngre, tekniske inngrep, selv om et småkraftverk med inntak i Litlevatnet (283) nylig har medført statusendringer. Planområdet er trebart og åpner for et vidt utsyn i alle retninger. Fra mange av de registrerte turmålene og utsiktspunktene i planområdet, vil vindkraftverket bli svært dominerende og landskapets karakter vil endres radikalt. Støy fra og synlighet av vindturbiner vil gjennomgående forringe viktige kvaliteter i planområdet og i nærliggende deler av influensområdet.

IDENTITETSSKAPENDE BETYDNING

✓ Middels negativt omfang	Tiltaket vil forringe områdets identitetsskapende betydning
---------------------------	---

Kommentarer

Planområdet omfatter store deler av Engvikfjellet, og tiltaket legger i praksis beslag på hele fjellplataet. Slikt sett vil fjellpartiet mellom Åstfjorden og Snillfjorden som nærfriluftslivsområde endre karakter og særlig friluftslivsinteressene som knytter seg til området bli negativt berørt. Det finnes imidlertid alternative nærtur-områder med mange av de samme kvaliteter for beboere i Krokstadøra og hytteeiere omkring Åstfjorden. Dette er ikke tilfellet for de som har hytte i planområdet.

6 Tiltakets konsekvens

6.1 Friluftsliv

Tabell 6.1 gir en samlet presentasjon av konsekvensvurderinger for ulike ledd av tiltaket. Konsekvensen er framkommet ved å sammenholde områdets verdi og det gjeldende ledd av tiltaket sitt omfang (påvirkning). Konsekvensvifta (Figur 3.1) er brukt som støtte for vurderingene.

I begrunnelsene under tabellen henvises til lokalitets- og aktørnummer fra tabellene 4.1 og 4.2.

6.1.1 0-alternativet

Konsekvensenes betydning for 0-alternativet settes lik 0.

6.1.2 Engvikfjellet vindkraftverk

Tabell 6.1. Samlet konsekvensvurdering av alternativene for Engvikfjellet vindkraftverk

	0-alternativet	Engvikfjellet vindkraftverk
ANLEGGSPHASEN		
1 - Støy, trafikk, generell forstyrrelse	0 (Ingen)	Liten negativ
DRIFTSFASEN		
2 - Vindturbinene	0 (Ingen)	Middels/stor negativ
3 – Adkomst- og internveinettet	0 (Ingen)	Liten negativ
4 - Transformatorstasjon	0 (ingen)	Liten negativ
Samlet konsekvens	0 (Ingen)	Middels negativ
Rangering	1	2
Beslutningsrelevant usikkerhet	Nei	Nei

1 - Støy, trafikk, generell forstyrrelse

Anleggsperioden er kortvarig, og selv om byggeaktiviteten berører friluftslivs- og reiselivsinteresser, så vurderes konsekvensene av anleggsfasen som små sammenliknet med driftsfasen. Det er særlig støy fra anleggsaktivitet, anleggstrafikk og risiko knyttet til sprengning og tungtransport som gjør seg gjeldende innenfor influensområdet.

Influensområdets status i forhold til tekniske inngrep (INON) endres som følge av inngrepene. En stor, og sentral del av planområdet ligger i dag innenfor inngrepsfri sone 2, dvs. med en 1-3 km avstand til tyngre, tekniske inngrep (Figur 4.4). En eventuell utbygging av Engvikfjellet vindkraftverk, vil fjerne nesten alt areal in-

nenfor inngrepsfri sone 1, dvs. med en 3-5 km avstand til tyngre, tekniske inngrep, mellom Snillfjorden og Åstfjorden. Store arealer øst og vest for Kvernstadlivatnet vil samtidig endre status fra inngrepsfri sone 2 til inngrepsnært, dvs. med en avstand til tyngre, tekniske inngrep på 0-1 km.

Forstyrrelse fra anleggsaktiviteten vil berøre flere hytter og registrerte lokaliteter innenfor tiltakets influensområde i form av støy. Det er imidlertid en liten del av friluftslivsbruken som berøres direkte utover støybelastningen i anleggsperioden. Anleggsaktiviteten vil skje nær hytta ved Lomtjønnå (446).

Konsekvensgrad: Liten negativ (-)

2 - Vindturbinene

Vindturbinenes nærsone defineres som området hvor disse dominerer synsinntrykket totalt, og man må løfte blikket for å fange inn hele synet av en vindturbin. På Engvikfjellet vil dette tilsvare en avstand på ca. 500 m. Vindturbinenes samlede nærsone omfatter dermed sentrale deler av Engvikfjellet (Geodata AS 02.03.2010), som også inngår i lokalitet 1 – Engvikfjellet (Middels verdi). Lokaliteten har stort sett lokale brukere fra Krokstadøra samt eierne/brukerne av de 6 spredte hyttene innenfor planområdet. Denne bruken vil bli sterkt negativt berørt. Tilnærmet det samme området vil bli berørt av støy >55 dBA (Rambøll AS 26.02.2010), som er langt over miljøverndepartementets (2005) anbefalte støygrense for friluftslivsområder av denne typen, - 40 dBA (T-1442).

Hjortejakt, innlandsfiske, fotturer og bærplukking er de vanligste aktivitetene i planområdet som ikke kanaliseres av tilrettelagte traséer. I praksis vil de mest sentrale delene av Engvikfjellet, som samtidig er arena for disse aktivitetene, bli så sterkt berørt av tiltaket at naturopplevelsen blir vesentlig redusert. Det samlede bruksomfanget er som allerede nevnt relativt lite, selv om det er enkeltbrukere som kan vise til en nokså omfattende bruk.

4 av de 6 hyttene innenfor eller nær planområdet blir liggende i vindturbinenes nærsone og innenfor 500 meters avstand fra de nærmeste. De 2 siste hyttene blir liggende henholdsvis 600 og 700 meter fra nærmeste vindturbin. Et stort antall av vindturbinene vil samtidig være tydelig eksponert mot samtlige hytter. Beregnet støyverdi utenfor hyttene ligger på over 45 dBA, for 2 av disse over 55 bBA. Dette er verdier høyt over anbefalte grenseverdier for fritidsboliger og uteområdet til disse (T-1442). Bruken av fritidsboligene blir klart negativt berørt av tiltaket.

Flere registrerte friluftslivslokaliteter utenfor planområdet blir visuelt berørt av vindkraftverket. Særlig gjelder dette lokalitet 9 – Åstfjorden med hyttebebyggelse inkludert Jamtøya (Middels/stor verdi). Denne lokaliteten vil bli svært tydelig eksponert mot flere vindturbiner som vil framstå i skarp kontrast mot himmelen bak. Også lokalitet 2 – Bergselva -Kollheia (Stor verdi) vil i noen grad bli eksponert for vindkraftverket, men den største bruken vil skje i stor avstand til turbinene. Utgangspunktet for turer fra Snilldalen og innover mot Remmafjellet og Agdenes,

ligger omlag 20 km fra nærmeste vindturbin, og det mest brukte arealet innenfor lokaliteten ligger dessuten i terrengskyggen av vindkraftverket.

Fisket etter anadrome laksefisk i elvene innenfor influensområdet blir i liten grad berørt av vindkraftverket. Lokalitet 4 – Bergselva (Liten verdi), lokalitet 5 – Snilldalselva (Liten verdi), lokalitet 6 – Slørdalselva (Liten verdi), lokalitet 7 – Venelva (Liten verdi) og lokalitet 8 – Åstelva (Middels verdi) ligger i skogsterreng og relativt nedsenket i terrenget. Fokuset mot elva under fisket vil dessuten redusere påvirkningen.

Skyggekast og refleksblink fremhever inngrepet og virker som visuell forstyrrelse i enkelte områder under spesifikke værforhold. Virkningen har en svært begrenset utstrekning og vil i liten grad berøre arealer utenfor selve vindkraftverket (planområdet). For den bruken som skjer innenfor planområdet, representerer skyggekast og refleksblink en lite vesentlig tilleggsbelastning.

Iskast fra møllene er vurdert til å være et svært begrenset problem innenfor vindkraftverket. Det er heller ikke antydning behov for spesielle restriksjoner på ferdsel og friluftslivsaktivitet i dette området. Bruk av kulevåpen vil kunne videreføres uten annen begrensning enn vanlig hensyn til annens eiendom.

Vindturbinene vil være logisk forklarte innslag i landskapet på Engvikfjellet, men samtidig visuelt tydelige inngrep i natur.

Konsekvensgrad: Middels/stor negativ (--/---)

3 - Adkomst- og internveinettet

Internveinettet som fysisk del av vindkraftverket, vil være et lite dominerende aspekt ved tiltaket sammenliknet med vindturbinene. Adkomstvei inn til og internveinettet mellom vindturbinene vil imidlertid kunne endre bruken ved å gjøre området lettere tilgjengelig. Området er i dag nokså tungt tilgjengelig selv om stier leder opp til planområdet i dag. Den nye anleggsveien, som er bygd mellom Kvernstad og Litlevatnet, er stengt for allminnelig motorferdsel, men representerer en forholdsvis enkel adkomst til fjellet for gående og syklende.

Adkomst- og internveinettet vil åpne for nye bruksformer og tilrettelegge blant annet for sykling, ridning, jogging samt enkle turer for barnefamilier, eldre og interesserte med nedsatt bevegelighet. Enkelte som bruker området i dag vil imidlertid miste interessen for området som følge av utbyggingen. Området er begrenset brukt i dag i friluftslivssammenheng av lokalt bosatte og hytteiere.

Adkomstveien og Internveinettet vil i stor grad berøre lokalitet 1 – Engvikfjellet (Middels verdi). Det samme veinettet vil komme svært nær hytta ved Lomtjønna. Bruken av hytta vil forenkles, men adkomstveien vil samtidig representere et nytt inngrep i nærområdet. I dag finnes allerede en høyspentledning i samme område.

Adkomst- og internveinettet er et ledd av planene som vil bli lite synlig som inngrep betraktet, men tilrettelegger for nye bruksformer. Store deler av veinettet leder

imidlertid gjennom vindkraftverket som radikalt vil endre landskapets karakter på Engvikfjellet og opplevelsespotensialet for brukerne, sett fra dette veinettet.

Konsekvensgrad: Liten negativ (-)

4 - Transformatorstasjon

En transformatorstasjon som planlagt vil i noen utstrekning kunne underordnes vindkraftverket visuelt. Selv om bygget er planlagt i relativt åpent terreng over skoggrensa, vil vindturbinenes totale dominans i dette området svekke den visuelle virkningen av bygget. Det forutsettes imidlertid at bygget gis en detaljplassering, utforming og farge som tilstreber et uttrykk som lar seg underordne landskapet for øvrig. Byggets nødvendige størrelse vil likevel fremheve inngrepet.

Transformatorstasjonen blir liggende innenfor en registrert friluftslivslokalitet 1 – Engvikfjellet (Middels verdi), og samtidig svært nær hytta ved Lomtjønna (446).

Selv om det ikke er bestemmende for konsekvensgraden, vil det kunne være aktuelt å kombinere transformatorstasjonen med servicefunksjoner for friluftslivet.

Konsekvensgrad: Liten negativ (-)

Konklusjon

En vindkraftverk vil måtte forholde seg til kravspesifikasjoner som innbefatter arkitektur og landskapstilpasning, men det er likevel et inngrep som i sin karakter er visuelt dominerende. Støy fra turbinene og rotores bevegelse forsterker inntrykket, og en utbygging vil i liten grad kunne tilpasses omgivelsene. Vindparken dominerer derimot omgivelsene.

Enkelte av de registrerte friluftslivslokalitetene innenfor influensområdet blir negativt berørt fordi landskapet endrer karakter og lokalitetenes attraksjon reduseres. En lokalitet som delvis ligger innenfor tiltakets planområde, blir samtidig negativt berørt av støy fra vindturbinene. Vindkraftverket vil redusere bruksverdien av 6 private hytter innenfor planområdet. Aktiviteter som utøves i planområdet er begrenset til jakt, fiske, fotturer og bærplukking av lokale brukere. Denne bruken blir negativt berørt i form av landskapsforringelse og støy. For mange brukere finnes det imidlertid alternative områder med tilsvarende kvaliteter i rimelig nærhet.

KONSEKVENSGRAD: Middels negativ konsekvens (--)

6.2 Reiseliv

Tabell 6.2 gir en samlet presentasjon av konsekvensvurderinger for ulike ledd av tiltaket. Konsekvensen er framkommet ved å sammenholde områdets verdi og det gjeldende ledd av tiltaket sitt omfang (påvirkning). Konsekvensvifta (Figur 2.2) er brukt som støtte for vurderingene.

I begrunnelsene under tabellen henvises til lokalitets- og aktørnummer fra tabellene 4.1 og 4.2.

6.2.1 0-alternativet

Konsekvensenes betydning for 0-alternativet settes lik 0.

6.2.2 Engvikfjellet vindkraftverk

Tabell 6.2 gir en samlet oversikt over hvordan de ulike ledd av vindkraftverket berører reiselivsinteressene i influensområdet.

Tabell 6.2 Samlet konsekvensvurdering av alternativene for Engvikfjellet vindkraftverk

	0-alternativet	Engvikfjellet vindkraftverk
ANLEGGSPHASEN		
1 - Støy, trafikk, generell forstyrrelse	0 (Ingen)	Ubetydelig
DRIFTSFASEN		
2 - Vindturbinene	0 (Ingen)	Middels negativ
3 – Adkomst- og internveinettet	0 (Ingen)	Ubetydelig
4 - Transformatorstasjon	0 (ingen)	Ubetydelig
Samlet konsekvens	0 (Ingen)	Middels negativ
Rangering	1	2
Beslutningsrelevant usikkerhet	Nei	Nei

Konklusjon

Mange av de registrerte friluftslivslokalitetene har også betydning for reiselivet. Nærturområder til overnattingssteder, både til sjøs og på land, benyttes flittig av de besøkende. I noen grad kan derfor konklusjonene under tema friluftsliv også uttrykke konsekvenser for reiselivet. Det er likevel tre ulike reiselivsinteresser som kan fremheves.

Viktige reiselivsinteressene er konsentrert til Åstfjorden, men er også registrert i deler av Snillfjorden, hvor reiselivsaktører (20, 21, 22, 23) tilbyr overnatting og tilrettelegger for sjøfiske fra båt. De mest brukte fiske- og båtutfartsområdene i Åstfjorden ligger tydelig eksponert mot det planlagte vindkraftverket, selv om hverken Mjønasaune camping/marina (21/12) eller Skjærbugen camping/marina (20/11) ligger eksponert mot turbinene. Besøkende ved Ven camping (22) og Snillfjord camping og hytter (23), vil kunne se vindturbiner, men Snillfjorden, som utgjør det viktigste bruksområdet for de besøkende, i stor grad ligger i terrengskyggen av vindturbinene.

Utleieboliger, Stolpnes (24) representerer en reiselivsaktør som ligger forholdsvis nær det planlagte vindkraftverket og hvor de besøkende benytter vestlige deler av Åstfjorden for båtutfart/sjøfiske. Vindkraftverket kan både være en attraksjon i seg selv og et forstyrrende inngrep, alt avhengig av de besøkendes forutsetninger og synspunkter på vindkraft som energiproduksjonsform.

Når det gjelder hjortejakta som reiselivsprodukt, så vil dette kunne bli mindre attraktivt etter en eventuell utbygging. Dette vil igjen kunne påvirke produktets pris og salgbarhet. Det er jakta på det arealet som blir direkte berørt av anlegget som påvirkes mest negativt og som sannsynligvis vil kunne merke en effekt av utbyggingen. Utleiejakta har et beskjedent omfang i influensområdet, og reiselivsinteressene vil tilsvarende bli lite negativt berørt av det planlagte vindkraftverket.

I en avgrenset anleggsperiode vil tilreisende entreprenører styrke inntektsgrunnlaget for lokale overnattings- og serveringsbedrifter i Krokstadøra og/eller Orkanger. Dette vurderes som en positiv konsekvens av tiltaket for reiselivsinteressene.

KONSEKVENSGRAD: **Middels negativ konsekvens (--)**

Ven camping i Ytre Snillfjord er en lokal reiselivsaktør. Engvikfjellet vindkraftverk er imidlertid lokalisert så langt unna at turbinene vil bli lite synlige herfra. Store deler av fjordarealet som benyttes av de besøkende befinner seg dessuten i terrengskyggen av vindkraftverket. Foto: Morten W. Melby.

7 Avbøtende tiltak

Avbøtende tiltak blir normalt gjennomført for å unngå eller redusere negative konsekvenser, men tiltak kan også iverksettes for å forsterke mulige positive konsekvenser. I det følgende beskrives mulige tiltak som har som formål å minimere prosjektets negative, eller fremme de positive, konsekvensene for friluftsliv og reiseliv i influensområdet.

Flere av de viktigste avbøtende tiltakene som kan iverksettes av hensyn til friluftsliv/reiseliv, er knyttet til landskapsmessige effekter og opplevelsesverdi, og er også beskrevet i fagrapporten på landskapstemaet.

Generelle tiltak

Generelle avbøtende tiltak er i første rekke landskapspleietiltak for å tilpasse terrenginngrep lokalt slik at skjemmende trekk ved inngrepet i størst mulig grad underordnes terrengegenskapene forøvrig. For vindkraftanlegg gjelder dette i første rekke veger, fundament, nybygg og linjeframføring. I enkelte tilfeller vil det ikke være mulig å underordne, og det kan tvert i mot være viktig å fremheve inngrepet og heller tilstrebe en god visuell utforming. Dette er forhold som er av stor betydning også for friluftslivs- og reiselivsinteressene, men som utredes under tema landskap og videreutvikles av prosjektets landskapsarkitekter og tekniske planleggere.

At det tas hensyn til anbefalinger fra fagutredningen på tema landbruk, fugl, annet dyreliv og flora og verneinteresser, vil også være av positiv betydning for friluftslivet og reiselivet. Kulturlandskapet inkludert kulturminnene, og det biologiske mangfoldet, enten det er kulturbetinget eller ikke, er en vesentlig del av opplevelsespotensialet i friluftslivet og reiselivet.

Anleggsfasen

- Det er ønskelig å unngå anleggsdrift i helg og høytidsdager når det er størst utfart i nærområdet til vindparken.

Vindkraftverk

- For å unngå synlige sår i landskapet bør det vurderes å plassere mastefundamentene nedenfor de høyeste punktene i landskapet.
- Det ville vært ønskelig for friluftslivs- og reiselivsinteressene å tilbakeføre adkomstveien til en lavere standard egnet for vedlikehold/inspeksjon etter anleggsperioden.
- For å unngå unødvendig bruk av vegen, bør den stenges med bom for alminnelig motorisert ferdsel. Dette er viktig av hensyn til bruken av veien for gående/syklende og annen friluftslivsbruk i nærområdet.

8 Kilder

8.1 Skriftlige kilder

- Andersen, E. K. 2005. Estetisk vindmølledebat. Miljøjournalen nr. 4, 2005.
- AusWEA. 2004. Fact sheet 4. Wind farming and tourism.
- Berg, E. 2004. Vindmøller – store og stygge landskapsinngrep? Notat.
- Bilet, I. M. 2003. Rapport fra holdningsundersøkelsen om vindkraft på Smøla. ACNielsen Norge AS.
- Böhler, T. 2004. Vindkraft, landskap och mening. En studie om vindkraft och människans rumliga preferenser. Göteborg Universitet. 275 s.
- Direktoratet for naturforvaltning 2001. Friluftsliv i konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven. Håndbok 18 – 2001. Direktoratet for naturforvaltning (DN), Trondheim.
- Direktoratet for naturforvaltning 1995. Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra tyngre tekniske inngrep. DN-rapport 1995-6. Direktoratet for naturforvaltning (DN), Trondheim.
- Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 2008. Utskrift fra FRIDA-registeret, Snillfjord kommune.
- Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 1987. Papirutskrift fra FRIDA-registeret
- Geodata AS 02.03.2010. Engvikfjellet vindkraftverk. Synlighetsanalyse.
- Gjøsund, H.C.S. 2003: Miljøkonsekvenser av vindkraft i Sandøy kommune – En verdsettingsstudie. Hovedoppgave NLH-Ås.
- Melby, M. og Mork, K. 2005. Konsekvensutredning for Havsul IV, Averøy og Eide kommuner. Tema: friluftsliv og reiseliv. Miljøfaglig Utredning AS og NVK Multiconsult.
- Miljøverndepartementet 2005. Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging. Rapport T-1442.
- Miljøverndepartementet 2001. St. meld. nr 39 (2000-2001). Friluftsliv – Ein veg til høgare livskvalitet. Miljøverndepartementet (MD), Oslo.
- Miljøverndepartementet 1987. St. meld. nr 40 (1986-87). Om friluftsliv. Miljøverndepartementet (MD), Oslo.
- MORI Scotland. 2002. Turisters attityder til vindkraftanleggningar. En studie utført på oppdrag av Scottish Renewables Forum & The British Wind Energy Association.
- Navrud, S. 2003. Miljøkostnader av vindkraft i Norge. Foreløpige resultater. Institutt for Økonomi og Ressursforvaltning. Norges Landbrukshøgskole. Notat 1. november 2003.
- Nordahl, Elise 2000: Miljøkostnader av vindkraftutbygging på Smøla. Hovedoppgave NLH-Ås.
- NVE 2008 TrønderEnergi Kraft AS - Engvikfjellet vindkraftverk, Snillfjord kommune - Fastsetting av utredningsprogram.
- Rambøll AS 11.03.2010. Engvikfjellet vindkraftverk. Plankart.

Rambøll AS 26.02.2010. Engvikfjellet vindkraftverk. Støysonekart.

Snillfjord kommune 2008. Kommunedelplan for anlegg og områder for idrett og friluftsliv 2008-2011.

Snillfjord kommune 2006. Kommuneplanens arealdel 2006-2017. Snillfjord kommune. Planbeskrivelse.

Snillfjord kommune 2004. Snillfjord – tar grepet. Næringsplan 2004-2007.

Statens vegvesen 2006. Konsekvensanalyser. Veiledning. Håndbok 140.

Statistisk sentralbyrå 2003. Reiselivsstatistikk 2002. Norges offisielle statistikk.

St. prp. nr. 118, 1991-92. Verneplan IV for vassdrag.

St. prp. nr. 4, 1972-73. Om verneplan for vassdrag.

Sør-Trøndelag fylkeskommune 2008. Fylkesdelplan vindkraft.

Teigland, J. 1994. Konsekvenser av naturinngrep for fritidsbruken av natur. Telemarksforskning, Bø.

Teigland, J. 1991. Friluftsliv- og reiselivsinteresser ved Engabreen/Svartisen i Nordland fylke. Konsekvensanalyse av kraftutbygging i ettertid. Grunnlagsundersøkelser sommeren 1990. Norsk institutt for naturforskning (NINA), Trondheim.

Ytre Snillfjord IL, IL Fjordglimt, Krokstadøra IL og Snillfjord kommune 2002. Kjentmannsmerket i Snillfjord 2006-2008.

Ytre Snillfjord IL, IL Fjordglimt, Krokstadøra IL og Snillfjord kommune 2002. Kjentmannsmerket i Snillfjord 2004-2006.

Ytre Snillfjord IL, IL Fjordglimt, Krokstadøra IL og Snillfjord kommune 2002. Kjentmannsmerket i Snillfjord 2002-2004.

Ytre Snillfjord IL, IL Fjordglimt, Krokstadøra IL og Snillfjord kommune 2002. Kjentmannsmerket i Snillfjord 2000-2002.

<http://dnweb12.dimat.no/lakseregisteret/> Utskrift fra lakseregisteret 2006.

<http://dnweb12.dimat.no/inon/> Utskrift fra inngrepsdatabase.

<http://www.moa-gard.no/> Hjemmeside for Moa besøksgård.

8.2 Muntlige kilder

Berdal, Trygve	Snillfjord kommune/Krokstadøra IL
Bjørseth, Gerd	Krokstadøra IL
Grindvoll, Roar	Snillfjord kommune
Hansen, Frank Ingar	Grunneier
Jakobsen, Anton	Innehaver Skjærbugen camping
Krokstad, Johan Anders	Innehaver Snillfjord camping og hytter

Mjønesaune, Turid	Innehaver Mjønesaune camping
Monsen, Arild	Snillfjord kommune
Myrholt, Marit	Ytre Snillfjord IL
Røe, Åge	Snillfjord JFF
Ven, Asbjørn	Medinnehaver Ven camping

9 Vedlegg 1 - Effekter av vindkraftverk - empiri

9.1 Holdninger til vindturbiner

Stygt eller pent?

En viktig erfaring fra utredningsarbeidet med andre vindkraftprosjekter er at synspunkter som omhandler vindturbiner ofte er klare, individuelle og berettigede, men sjelden dokumenterte. Mange av de som intervjues som representanter for interesser/bedrifter/organisasjoner legger også vekt på at deres uttalelsene og synspunktene er av en privat karakter.

Opplevelse skjer i et aktivt møte mellom den betraktende og det betraktede, mellom subjekt og objekt. Opplevelsen eksisterer ikke, men blir til i hvert enkelt møte. På denne måten er opplevelsen uløselig knyttet til hvem som opplever. Einar Berg, som blant annet har utredet virkningene på landskapet av den planlagte "Fræna vindpark" (Møre og Romsdal fylke), har beskrevet dette forholdet nettopp med vindturbiner som "det betraktede" under overskriften "Vindmøller – store og stygge landskapsinngrep?" (Berg 2004):

"Våre inntrykk av hva som er stygt og pent bygger i stor grad på våre erfaringer og holdninger. Vi kan snakke om et estetisk, et funksjonelt og et sosialt aspekt ved hvordan vi opplever inntrykk fra omgivelsene.

Det er stor forskjell på hvor negativt folk vurderer ulike landskapsinngrep, men stort sett er det likevel slik at folk har en lik rangering innbyrdes mellom inngrep med hensyn til hvor tiltalende eller skjemmende disse oppfattes. Til en viss grad kan vi derfor likevel si at vi i vår kultur har en estetisk fellesnevner på hva som er stygt og pent.

Våre estetiske oppfatninger påvirkes imidlertid også av våre holdninger til om inngrepet er nyttig, fornuftig, miljømessig akseptabelt osv., kort sagt om vi vurderer tiltaket som fordelaktig for oss selv og helst også for samfunnet. Gir tiltaket økonomisk gevinst, blir vi lettere positivt innstilt. Er tiltaket noe som oppleves som nødvendig og riktig for samfunnsutviklingen, gir også det tiltaket positiv valør. Det er dette som utgjør det funksjonelle aspektet ved inntrykkene våre.

Vi tilegner oss også holdninger gjennom påvirkning og oppfatninger fra andre, for eksempel fra media og fra skoleverket – dette utgjør det sosiale aspektet. Vi har tilbøyelighet til å mene som de fleste andre om hva som er stygt og pent; akseptabelt eller forkastelig. Å ha avvikende oppfatninger kan her som på andre områder føre til at man betraktes som en outsider. Nesten alle synes at kraftledninger er stygge, men mange flere har en positiv oppfatning av store vindmøller selv om disse kan være mange ganger så høye og ruvende. Det er vanskelig å begrunne dette som et objektivt inntrykksfenomen; det er i stor grad de funksjonelle og ikke minst sosiale inntrykksaspektene som spiller inn.

For vindmøller som landskapsinngrep kan spriket i oppfatninger bli større enn for mange andre byggverk. De som har en positiv holdning ser gjerne på vindmøllene som en berikelse for landskapet, et vakkert stykke ingeniørkunst på linje med broer og lignende. De foku-

serer ofte også på vindkraften som en ren og fornybar energikilde. De som er negative, synes vindmøllene er et brutalt stykke inngrep i landskapet.”

Dette samsvarer med konklusjonene i en nylig publisert avhandling fra Gøteborg Universitet, Avdeling for humanøkologi “Vindkraft, landskap och mening. En studie om vindkraft och människans rumliga preferanser” (Böhler 2004). Etter en omfattende intervjuundersøkelse og en supplerende dokumentanalyse, konkluderer forfatteren i form av 6 sluttsatser (s.248-249). De 5 siste sluttsatsene omtaler ulike forhold ved den registrerte og svært tydelige ambivalens og diskurs som opptrer innenfor temaet, mens første sluttsats gir en forståelse av årsaken:

“Att vindkraftens lämplighet i landskapet är avhängigt sammanhang, perspektiv, kunskap och intressen.”

Ifølge et publisert intervju med forfatteren (Andersen 2005) er det teknologipessimisme spesielt og pessimisme generelt i forhold til hvor samfunnet er på vei, som er karakteristisk for de som er skeptiske til en satsning på vindkraft. De som er imot den fornybare vindkraften er ikke imot fornybar energi, men hvor samfunnet er på vei. De tviler på om den “grønne” kraften virkelig kan erstatte eksisterende ikke-fornybar energi, men legges til den energien vi får fra fossil forbrenning.

Med utgangspunkt i studien fra Gøteborg Universitet, er det vanskelig å forestille seg at det finnes et klart svar på hva enkelte grupper mener om vindturbiner. Det finnes dessuten lite empiri på området. Kjente undersøkelser fra Norge er gjengitt nedenfor. Respondentene her er imidlertid for det meste fastboende som er berørt/planlagt berørt av vindturbinene eller andre fastboende som sannsynligvis ikke vil komme til å stifte nærmere bekjentskap med vindturbinene.

Betalingsvillighetsundersøkelser

I regi av SAMSTEMT-programmet, som er Norges Forskningsråds program for ”Samfunnsfaglige studier for energi, miljø og teknologi”, sluttførte Institutt for Økonomi og Ressursforvaltning ved Norges Landbrukshøgskole (NLH) i 2003 det 3-årige prosjektet ”Miljøkostnader av vindkraft i Norge” (Navrud 2003). Prosjektet hadde som mål å dokumentere miljøkostnadene av vindkraft.

Prosjektet ”Miljøkostnader av vindkraft i Norge” tok sikte på å undersøke holdningene til utbygging av vindkraft lokalt blant de som får ulempene ved vindkraftproduksjon, og deres betalingsvilje for å unngå de negative effektene av vindkraft.

På Harøy i Sandøy kommune er det bygd en liten vindpark med 5 vindturbiner som produserer 11.2 GWt (gigawatt-timer) per år. 1 GWt er 1 million kilowatt-timer, som gir nok strøm til 50 husstander pr år. Et representativt utvalg på 69 husstander ble intervjuet (Gjøsund 2003). Dette utvalget utgjorde 12 % av de 578 husstandene i Sandøy kommune. I en spørreundersøkelse ble de spurt om deres holdninger til en utvidelse med 12 vindturbiner til totalt 17 turbiner, og deres betalingsvilje for å unngå miljøeffektene av en slik utbygging. 2/3 av husstandene sa at dagens vindturbiner ikke hadde negative effekter, mens den resterende 1/3 framhevet visuelle effekter som viktigst. 12% var også plaget av støy. Samtidig kunne 2/3 av de inter-

vjuede husstandene se eller/og høre vindturbinene. Dette tyder på at husstandene i Sandøy kommune aksepterer de negative effektene av vindkraft i kommunen.

94 % var positive til bygging av flere vindkraftanlegg i Norge. Plasseringen av vindkraftanleggene i landskapet var imidlertid viktig for hele 80 % av de intervjuede, mens halvparten oppga at antall vindturbiner og utformingen av disse var viktig.

På Haramsøy (Haram kommune) er det planlagt 18 turbiner. Et representativt utvalg på 115 husstander i Haram kommune ble intervjuet om sine holdninger og betalingsvilje både for å få strøm fra vindkraft, og for å unngå miljøeffektene av vindkraftutbyggingen. Dette utvalget utgjør 11 % av Haram kommunes vel 1000 husstander. For Haramsøy synes det å være nytte heller enn kostnader av den nye vindkraftanlegget. Miljønytt pr. kWt for nytt vindkraftanlegg på Haramsøy ble anslått til 5,5 øre pr. kWt.

En liknende undersøkelse ble foretatt på Smøla våren 1999 (Nordahl 2000). Mens dagens vindkraftanlegg på øya var under planlegging, oppga 76 % av de spurte at vindturbiner var negativt for landskapsbildet, men bare 23 % hadde betalingsvillighet for å unngå vindkraftutbyggingen. Denne forskjellen reflekterer i stor grad de forventningene om positive effekter befolkningen på Smøla hadde.

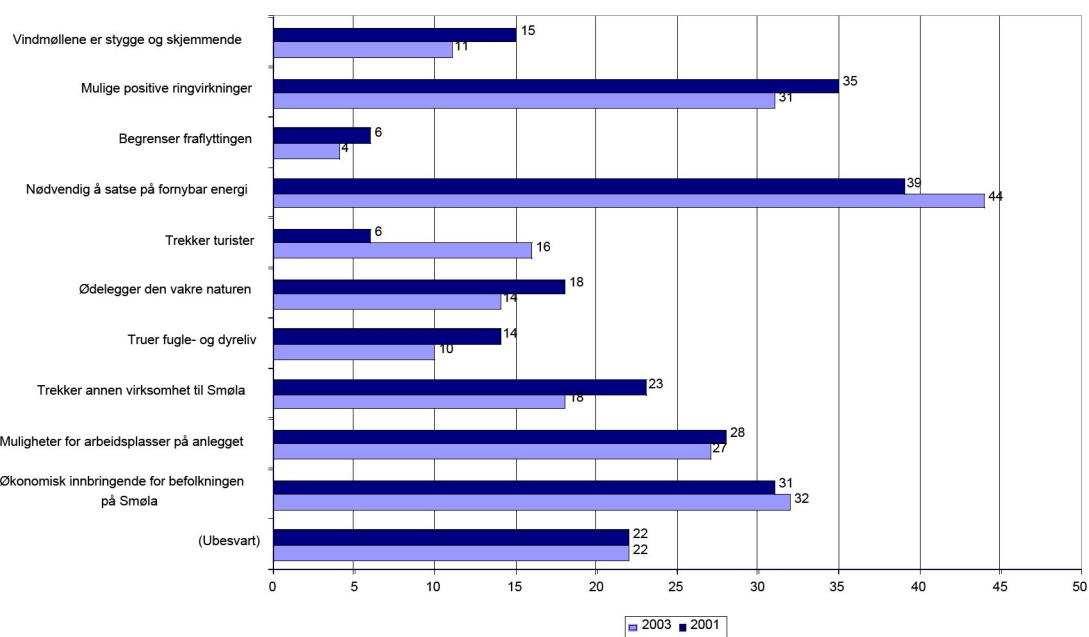
Kraftledningene som er nødvendig for å transportere strømmen fra vindkraftanleggene til hovednettet synes å gi størst estetiske ulemper for lokalbefolkningen. Hele 89 % mente at kraftledningene var negativt for landskapsbildet, og 77 % var villig til å betale en avgift på strømregningen for å få jordkabel (som er dyrere å anlegge) istedenfor luftledninger om vindparken blir bygd.

Spørreundersøkelse før/etter utbygging på Smøla

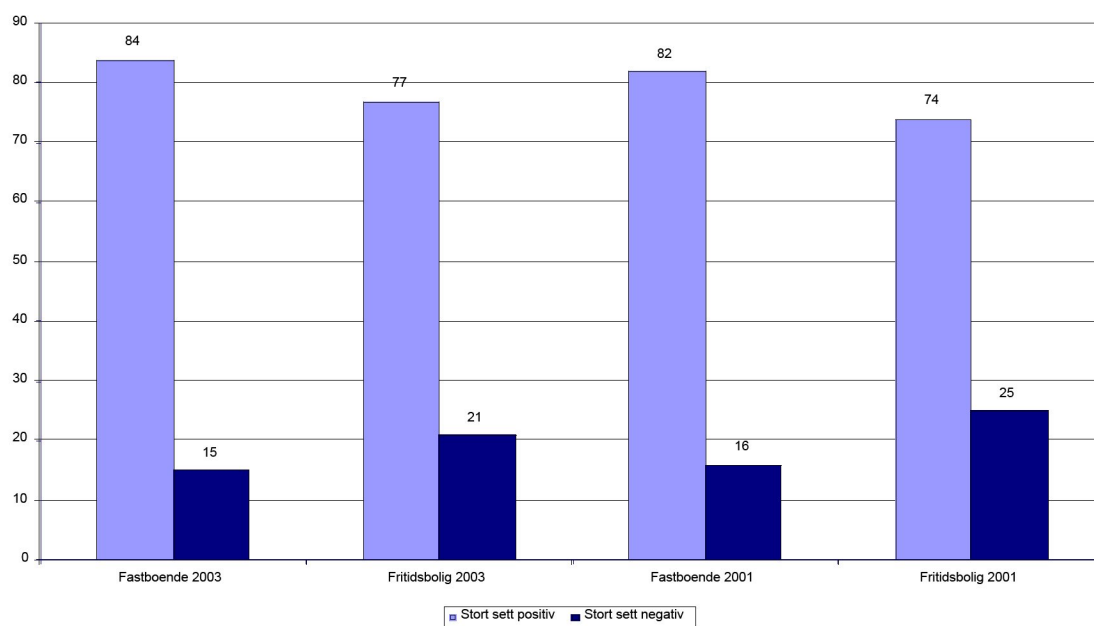
En annen intervjuundersøkelse (Bilet 2003) behandler også vindkraftanlegget på Smøla og holdningene til dette. Intervjuene ble gjennomført i 2001 og 2003 for å registrere holdninger til vindkraftanlegget før og etter utbyggingen. Et interessant resultat er hvordan holdningene har endret seg fra før utbyggingen til etter anleggs-slutt.

Undersøkelsen skiller mellom eiere av bolig og eiere av fritidsboliger. Eierne av fritidsboliger på Smøla er imidlertid i stor grad utflyttede smølværinger, mange idag bosatte i Kristiansund. Slikt sett gir ikke undersøkelsen gode svar på turistenes holdninger, men gir likevel en indikasjon.

Vi ser av figur 1 og 2 at det er en svak tendens til at både eierne av fritidsboliger og fastboende er mer negative til vindparken før utbygging enn etter. Eierne av fritidsboliger er dessuten gjennomgående mer negative både i 2001 og i 2003. Tendensene er imidlertid svake.

Figur 1: Figuren viser svarfordelingen i 2001 og i 2003 på spørsmålet: Hvilke av følgende forhold mener du har størst betydning for din egen holdning til vindparken?

Figur 2: Figuren gir svarfordeling på spørsmålet: Når du vurderer vindparken, hvilken holdning har du da til prosjektet?

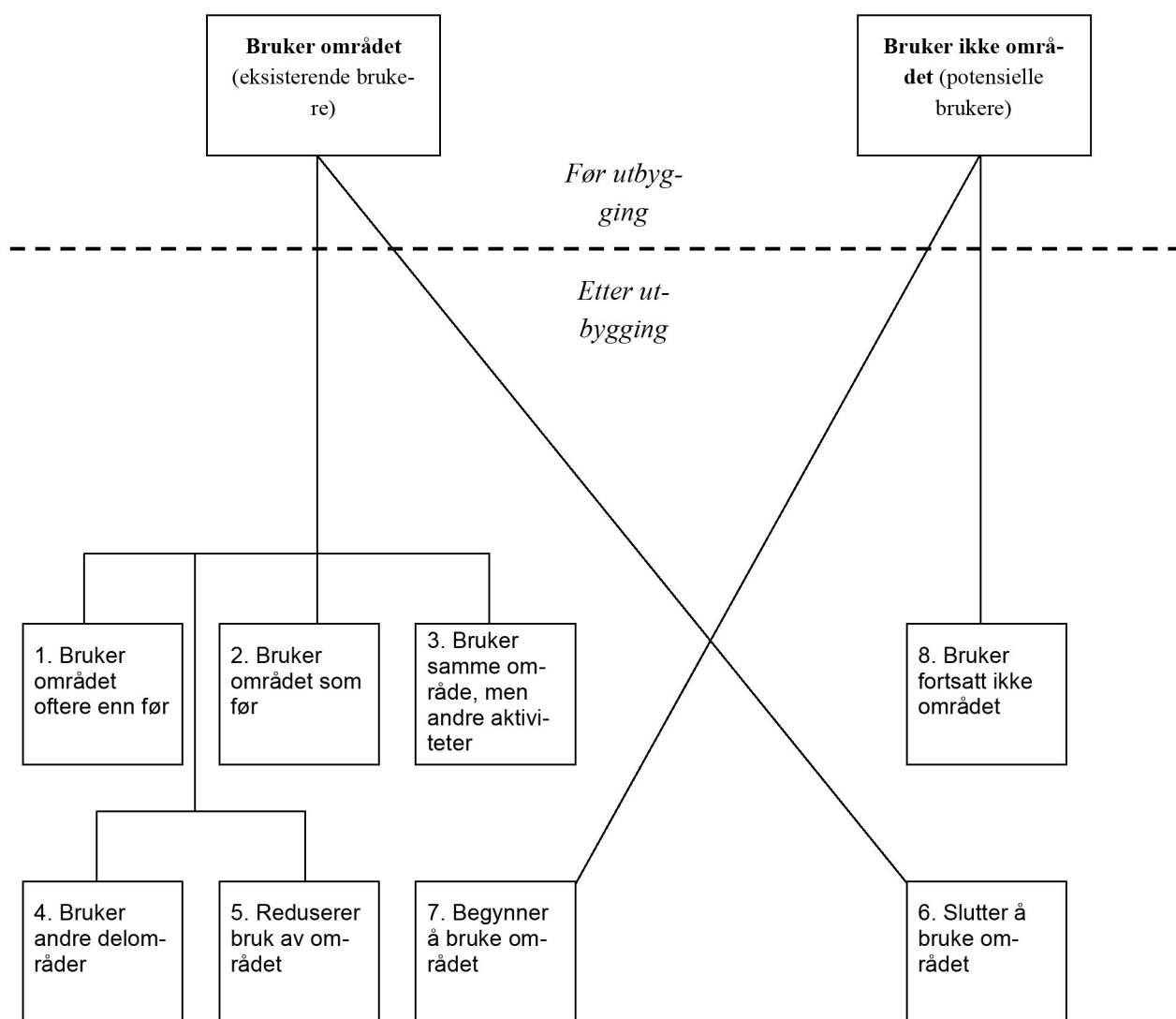
9.2 Endringer i friluftslivsbruken

Undersøkelser har vist at det klassiske friluftslivet er til dels svært sensitivt for tekniske inngrep som endrer inntrykket av rimelig uberørthet (Teigland 1994). Tekniske inngrep kan medføre både holdningsmessige og handlingsmessige konsekvenser, og disse vil kunne påvirke hverandre gjensidig. Brukerne kan f.eks. unngå å legge turer til utbyggingsområder like mye ut fra vissheten om at det er et utbyggingsområde man ønsker å unngå, som at man faktisk får innsyn i konkrete visuelle spor av utbyggingen (Teigland 1991, 1994). Dette kan medføre at influensområdet for en utbygging går langt ut over det som faktisk blir påvirket visuelt. Videre kan det bety at for en del brukere er det faktiske omfanget av konsekvensene, samt omfanget av avbøtende tiltak, relativt uinteressant ettersom det faktum at der har skjedd inngrep er nok til at disse brukerne velger andre områder for sitt friluftsliv.

Bruksendringer vil foregå over tid. De faktiske konsekvensene av en utbygging er klare først når det nye bruksmønsteret har stabilisert seg. Følgende endringer i brukstype- og omfang kan opptre (Figur 3)

1. Eksisterende brukere kan bruke området oftere enn før, f.eks. på grunn av bedret tilgjengelighet. Både lokale og tilreisende brukere kan reagere slik.
2. Eksisterende brukere kan velge å fortsette å bruke området som før. Lokale brukere (med stedstilhørighet) utgjør trolig størstedelen av brukergruppen som vil reagere slik. Brukerne kan vurdere konsekvensene som akseptable eller ikke relevante for sin opplevelse av området, eventuelt kan de benytte området med redusert kvalitet i oppleving og/eller oppfatte utbyggingsområdet som en "transportetappe" på en lengre tur.
3. Eksisterende brukere kan fortsette å bruke området, men gjennom andre aktiviteter enn før. Typisk vil atkomstveger gi rom for større bilbruk og åpne for nye brukstyper og -grupper.
4. Eksisterende brukere kan fortsette å bruke området, men flytter bruken til en annen del av området som er mindre påvirket av inngrep eller til et annet tidspunkt enn før utbygging. Det vil i stor grad være lokale brukere som endrer bruken for å unngå de største inngrepene.
5. Eksisterende brukere reduserer sin bruk av området på grunn av negative effekter av en utbygging eller en forventning av at en utbygging har ført til reduserte opplevelseskvaliteter. Dette vil særlig gjelde tilreisende brukere.
6. Eksisterende brukere kan slutte å bruke området på grunn av negative effekter av en utbygging. Dette vil særlig gjelde tilreisende brukere.
7. Potensielle brukere kan begynne å bruke området, enten på grunn av lettere tilgjengelighet (atkomstveger) eller på grunn av "markeds-føringen" området får gjennom utbyggingens mediedekning.

8. Potensielle brukere fortsetter å ikke bruke området, enten uavhengig av utbyggingen eller på grunn av at mediedekning gir inntrykk av at området har fått sine opplevelseskvaliteter redusert. Særlig tilreisende vil trolig velge andre turområder på bakgrunn av en forventning om at en utbygging har redusert opplevelsesverdiene. Rekrutteringspotensialet til friluftslivet i området blir da redusert.

Figur 3: Mulige endringer i brukstype- og omfang som følge av en utbygging i et friluftslivsområde

I en periode kan en utbygging skape en “sightseeing”-bruk (Teigland 1994). Brukere kan delvis komme til området for å oppleve det før en utbygging eller fordi de oppfatter selve utbyggingen som en attraksjon i seg selv. Slike kortsiktige effekter er observert i andre sammenhenger, og for en utbygging som får betydelig medie-

dekning, kan slike effekter inntreffe. En slik effekt kan vanskelig relateres til området sin verdi eller verdiforringelse.

Et viktig forhold for hvor alvorlige følger en utbygging får er hvilke, om noen, alternative områder er tilgjengelig for friluftsliv. Skulle det ikke være alternative områder, vil konsekvensene være mer alvorlige enn om det finnes rikelig med alternative turområder i rimelig nærhet.

9.3 Spørreundersøkelse på Atlanterhavsvegen 2005

Som et ledd i utredningsarbeidet for prosjektene Havsul I, II og IV, ble det gjennomført en spørreundersøkelse på Atlanterhavsvegen i Møre og Romsdal sommeren 2005 (Melby og Mork 2005). Undersøkelsen rettet seg mot norske og utenlandske besøkende av vegstrekningen Vevang – Utvik, en sentral og dramatisk strekning av Atlanterhavsvegen mellom Bud og Kårvåg.

Besøkende ble bedt om å fylle ut et spørreskjema. I tillegg til spørreskjemaet ble respondentene stilt overfor to fotomontasjer i A3-format som illustrerte hvordan prosjektet Havsul IV ville endre landskapsbildet sett fra Atlanterhavsvegen. Undersøkelsen gav tilsammen 525 besvarte skjema.

Et utdrag av resultater fra spørreundersøkelsen er presentert på de neste sidene.

Respondentenes nasjonalitet

56% av respondentene var norske besøkende. Tyske (12%) og svenske (7%) besøkende utgjorde de tallmessig største utenlandske nasjonene.

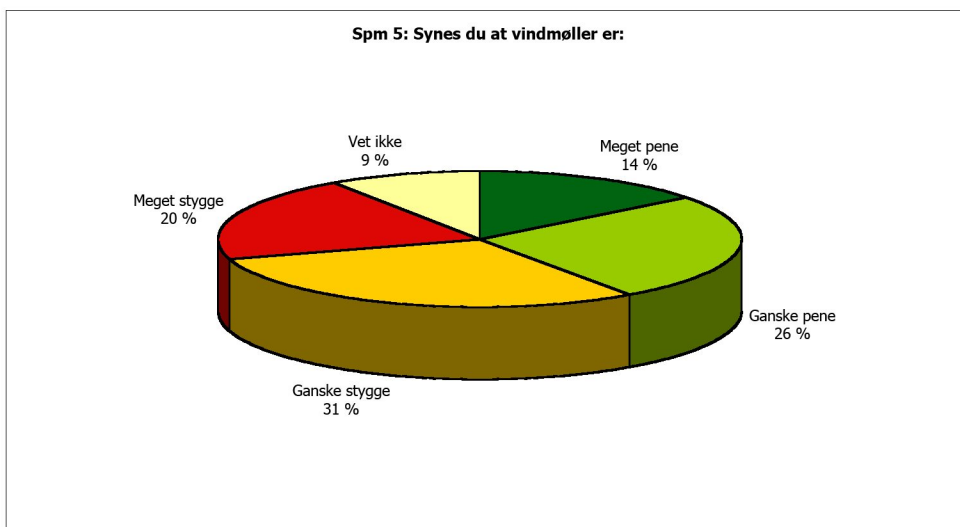
Landskapsopplevelse

På spørsmål om hvor stor betydning natur og landskap har for de besøkende, svarte nesten alle (98%) at natur og landskap var svært viktig (68%) eller viktig (30%) for dem som ferierende i Norge. Hvilke kvaliteter ved landskapet som er positive/negative, gir imidlertid ikke dette spørsmålet svar på.

Holdninger til vindturbiner

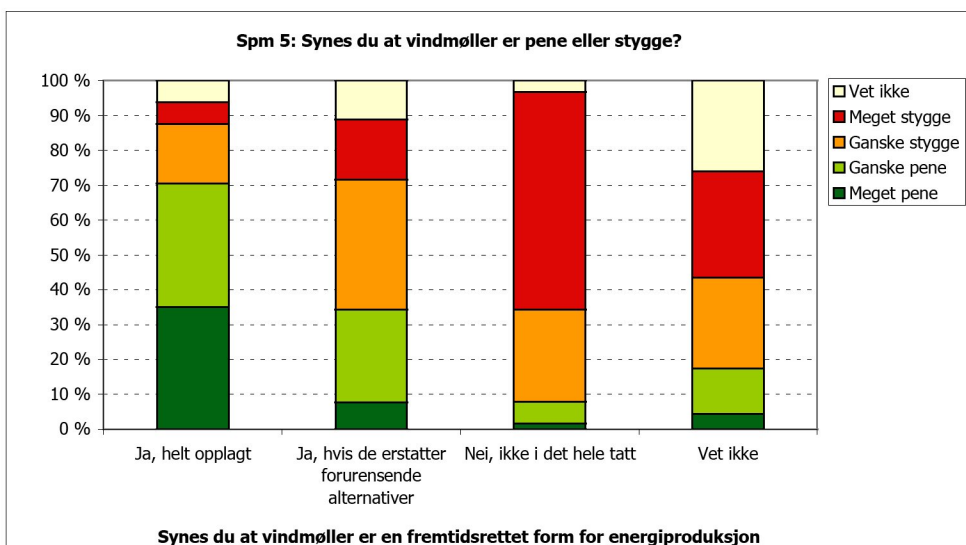
Samtlige respondenter fikk anledning til å uttrykke synspunkter på hvordan de opplever vindturbiner i landskapet. Svarfordelingen nedenfor (figur 4) skiller ikke på forutsetninger som hvor vanlig det er med vindturbiner der respondenten bor eller om de foreksempel oppfatter vindturbiner som en miljøvennlig eller ikke miljøvennlig form for energiproduksjon.

Respondentene som helhet var veldig delte på dette spørsmålet, og 51% mente at vindturbiner er meget stygge (20%) eller ganske stygge (31%). 40% mente at vindturbiner er meget (14%) eller ganske (26%) pene, mens 9% visste ikke.

Figur 4: Besøkende på Atlanterhavsvegen sommeren 2005. Respondentenes svar på spørsmålet: Synes du vindturbiner er meget pene, ganske pene, ganske stygge eller meget stygge?

Som nevnt ovenfor er det antakelig flere forhold som avgjør om du svarer at vindturbiner er stygge eller pene. Ett av de forholdene som andre har pekt på som svært avgjørende (Böhler 2004), er oppfatningen av hvorvidt vindkraft er en miljøvennlig erstatning av forurensende kullkraft/kjernekraft eller ikke. Av svarfordelingen på spørsmålet om respondentene synes vindturbiner er en fremtidsrettet form for energiproduksjon, var noen (28%) uforbeholdent positive, mens hele 56% setter som forutsetning at vindkraft må erstatte forurensende alternativer, for å være fremtidsrettet. Det blir dermed interessant å se om de som mener at vindkraft er en fremtidsrettet energiproduksjonsform er de samme som mener at vindturbiner i landskapet er meget eller ganske pene. Figur 5 gir en indikasjon på svaret.

Figur 5: Besøkende på Atlanterhavsvegen sommeren 2005. Respondentenes svar på spørsmålet: Synes du vindturbiner er meget pene, ganske pene, ganske stygge eller meget stygge? Brutt ned på gruppevis fordelingen fra spørsmålet: Synes du vindturbiner er en fremtidsrettet energiproduksjon?

Vi ser at trenden er forholdsvis klar. Blant de som svarte at vindturbiner er en fremtidsrettet form for energiproduksjon, var det over 70% som svarte at vindturbiner er ganske eller meget pene. Blant de som svarte nei på spørsmålet om vindturbiner er en fremtidsrettet form for energiproduksjon, var tilsvarende tall ca 8%.

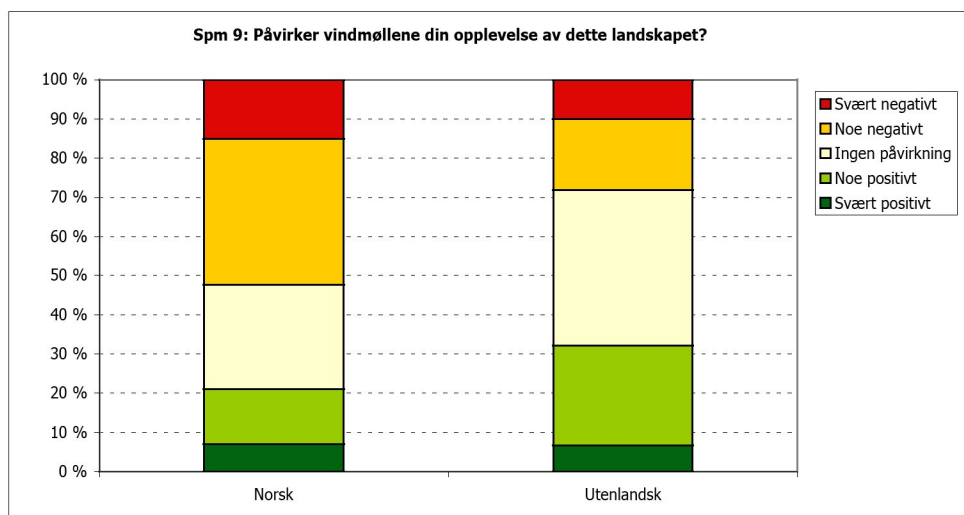
Konsekvenser av vindturbiner

Landskapets betydning for opplevelsen for de besøkende og oppfatningen av vindturbiner som stygge/pene, influerer antakelig hvordan vindturbiner påvirker landskapsopplevelsen for den enkelte.

42% mente at vindturbinene påvirket deres opplevelse negativt, 26% mente at vindturbinene påvirket deres opplevelse positivt. Det var altså flere av de spurte som mente at vindturbiner påvirker opplevelsen av landskapet negativt enn de som hevdet at vindturbiner påvirker opplevelsen av landskapet positivt, selv om nesten 1/3 av respondentene hevdet at vindturbinene ikke påvirker (hverken positivt eller negativt) deres opplevelse av landskapet.

Det er av interesse å se om norske og utenlandske besøkende har ulik oppfatning av hvordan vindturbiner påvirker deres opplevelse av landskapet. Neste figur (figur 6) bryter ned svarfordelingen på spørsmålet om hvordan vindturbiner påvirker din opplevelse av landskapet på henholdsvis norske og utenlandske respondenter.

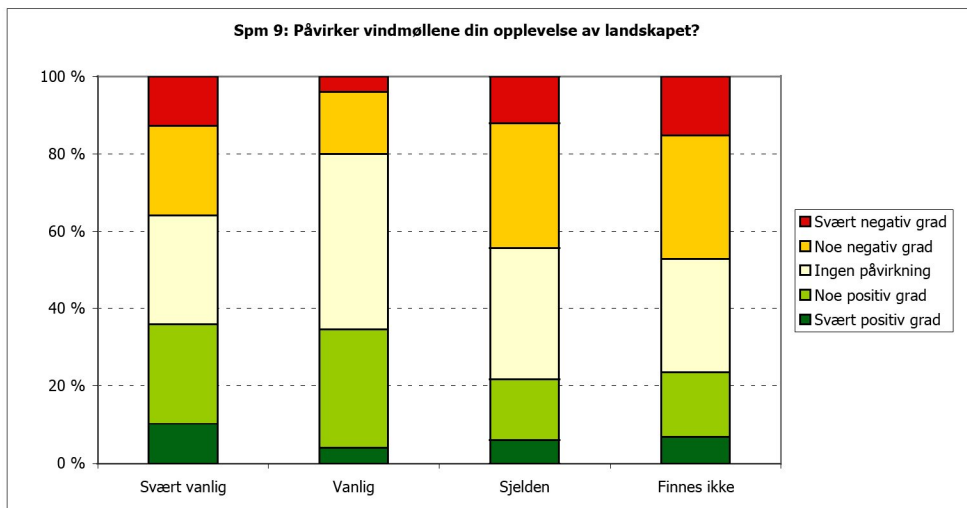
Vi ser at opplevelsen av landskapet blant norske besøkende er vesentlig mer negativt påvirket av vindturbiner enn opplevelsen blant utenlandske besøkende, som også har en vesentlig større andel blant de som mener at vindturbiner ikke påvirker (hverken positivt eller negativt) deres opplevelse av landskapet.

Figur 6: Besøkende på Atlanterhavsvegen sommeren 2005. Respondentenes svar på spørsmålet: Påvirker vindturbinene din opplevelse av landskapet? Svarfordelingen er brutt ned på norske og utenlandske respondenter.

Det er en større andel av respondentene som mener at vindturbiner påvirker deres opplevelse av landskapet negativt blant de som bor i områder hvor vindturbiner ikke er så vanlig (Sjelden eller Finnes ikke) (Figur 7). Likeledes er det en større

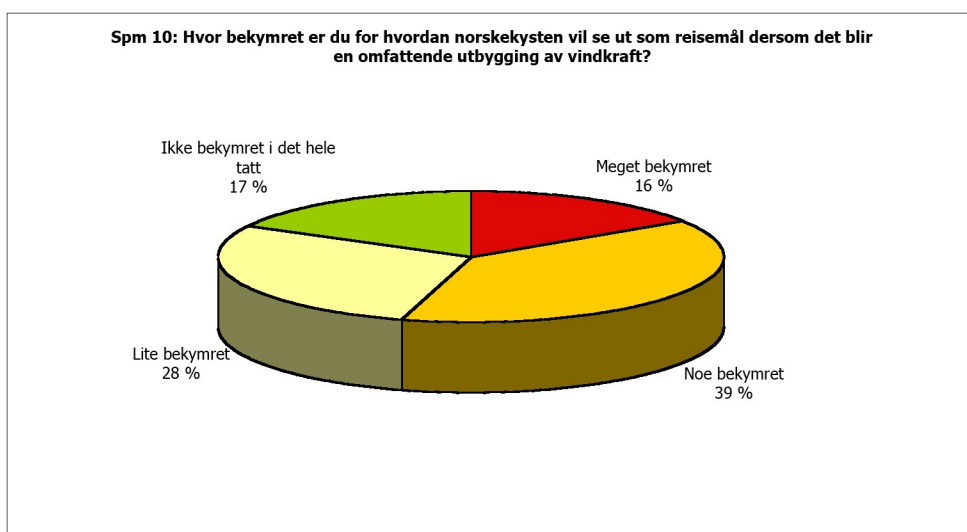
andel av respondentene som mener at vindturbiner påvirker deres opplevelse av landskapet positivt blant de som bor i områder hvor vindturbiner er vanlig (Vanlig eller Svært vanlig). Dette indikerer at vindturbiner er en tilvenningssak, og at "forventningen" (blant de som ikke er vant med vindturbiner) om at vindturbinene har en betydelig negativ effekt på landskapet ofte kan vise seg å være ubegrunnet.

Figur 7: Besøkende på Atlanterhavsvegen sommeren 2005. Respondentenes svar på spørsmålet: Påvirker vindturbinene din opplevelse av landskapet? Svarfordelingen er brutt ned på 4 grupper dannet på grunnlag av svarfordelingen på spørsmålet: Hvor vanlig er vindturbiner der du bor? Svært vanlig – Vanlig – Sjelden – Finnes ikke.

Utviklingsbekymring

Det er sannsynligvis en nær sammenheng mellom respondentenes mening om hvordan vindturbiner påvirker deres opplevelse av landskapet og deres bekymring for hvordan norskekysten vil kunne komme til å se ut etter en eventuell omfattende utbygging av vindkraft.

Figur 8: Besøkende på Atlanterhavsvegen sommeren 2005. Respondentenes svar på spørsmålet: Hvor bekymret er du for hvordan norskekysten vil se ut som reisemål dersom det blir en omfattende utbygging av vindkraft?

Figur 8 viser at 55% av de spurte er meget (16%) eller noe (39%) bekymret, mens 45% hevdet at de var lite (28%) bekymret eller ikke bekymret i det hele tatt (17%). Når det gjelder hvilke aspekter ved en storstilt vindkraftutbygging de er mest bekymret for, så svarte mer enn halvparten (51%) at de var bekymret for effekter på landskapet, mens 26% hevdet at de var bekymret for effekter på dyrelivet (særlig fugl). Bare 9% uttalte bekymring på vegne av friluftsliv/reiselivs-interessene. Det må imidlertid poengteres at landskapet er et vesentlig element i både friluftsliv og reiseliv, og at det derfor er en stor grad av overlapp mellom svaralternativene.

På spørsmål om en eventuell utbygging av vindturbiner vil medføre at deres bruk av regionen som reisemål vil bli endret, så svarte hele 68% avkreftende på dette. 7% svarte at bruken ville øke, 20% svarte at bruken ville bli redusert, mens kun 7% svarte at bruken ville opphøre. Det var stort sett førstegangsbesøkende som ville bruke området mindre eller avstå fra å besøke det. Blant de "faste besøkende" (folk som kommer relativt ofte til området), var det få som svarte at de ville komme til å bruke området mindre. Sistnevnte gruppe er nok i stor grad folk med tilknytning til regionen i form av familie eller fritidshus, og man ser som regel mindre endringer blant disse enn blant tilreisende for øvrig.

9.4 Empiri – Sammenfatning

Spørreundersøkelsen 2005

Ser man på vindturbinenes visuelle effekt på landskapet, så er det en gjennomgående divergens i holdningen til vindturbiner blant både fastboende og tilreisende. Spørreundersøkelsen blant turistene på Atlanterhavsvegen i 2005 gir blant annet indikasjoner på at holdninger til vindturbiner skapes gjennom erfaring og oppfatning av vindkraft som energiproduksjonsform. Respondentene til spørreundersøkelsen delte seg i spørsmålet om hvordan vindturbinene påvirker landskapsopplevelsen til den enkelte. 26% svarte at vindturbiner påvirker opplevelsen av landskapet i noe eller svært positiv grad, mens 42% svarte at vindturbinene påvirker opplevelsen av landskapet i noe eller svært negativ grad. Hele 32% svarte at vindturbiner ikke påvirker deres opplevelse av landskapet.

Selv om 42% av deltakerne i undersøkelsen var av den oppfatning at en utbygging av Havsul IV (offshore vindpark-prosjektet de ble presentert for) vil ha negative effekter på kystlandskapet, svarte hele 68% at en eventuell realisering av planene ikke vil medføre endringer i deres bruk av området som turmål/destinasjon. 20% svarte at de vil bruke området mindre, mens kun 7% sa at de ville slutte å bruke området. I tillegg sa 5% at de ville øke sin bruk av området etter en utbygging. Det er imidlertid også viktig å merke seg at 55% av de spurte var noe eller svært bekymret for hvordan kysten kommer til å fremstå som reisemål ved en storstilt utbygging av vindkraft. Dette indikerer at de kortsiktige effektene av enkeltstående vindkraftanlegg er relativt små, men at konsekvensene for reiselivsnæringen på sikt kan bli store dersom alle de eksisterende vindkraftplanene langs kysten blir realisert. Dette synet ble også bekreftet i undersøkelsen som Reiselivsbedriftenes

Landsforening (RBL) avd. Møre og Romsdal gjennomførte i nært samarbeid med destinasjonsselskapene i området. Denne undersøkelsen konkluderer med følgende: *"Videre avdekkes at utstrakt vindmølleutbygging på Mørgekysten kan få alvorlige konsekvenser for Møre og Romsdals attraktivitet som reisemål. Forsiktig utbygging ser derimot ikke ut til å ha konsekvenser for reiselivet"*.

Kortsiktige og langsiktige konsekvenser

Mangelen på oppfølgende undersøkelser av eksisterende norske vindkraftverk gjør at det er en del usikkerheter knyttet til hva den faktiske effekten på reiselivsnæringen vil bli ved en utbygging. Basert på spørreundersøkelsen som ble gjennomført på Atlanterhavsvegen, og erfaringene fra Stakraft sitt vindkraftverk på Smøla, er det imidlertid relativt klare indikasjoner på at tilstrømningen av turister til området på kort sikt ikke vil bli vesentlig negativt påvirket av en utbygging. Dette tilsier at de økonomiske konsekvensene for reiselivsnæringen på kort sikt blir relativt små. Når det gjelder de langsiktige konsekvensene, så er det mer grunn til bekymring. De nevnte undersøkelsene indikerer at folk er bekymret for kysten som reisemål ved en storstilt utbygging av vindkraft, og at områdets attraktivitet kan bli vesentlig redusert. Dette vil på sikt kunne føre til betydelige negative konsekvenser for reiselivsnæringen langs kysten generelt.

Utenlandske studier

At den kortsiktige effekten av vindparker på lokalt reiseliv ofte er liten, bekreftes i flere internasjonale studier (blant annet i Danmark, England, Tyskland, Skottland og Australia). En studie gjennomført i Skottland (MORI Scotland, 2002), som er det landet som kanskje er mest likt Norge, viste at utbyggingen av vindkraft i Argyll hadde svært liten effekt på turistenes bruk av området. 91% av de spurte i denne undersøkelsen sa at utbyggingen ikke hadde noen effekt på deres planer eller ønsker om å besøke området i fremtiden. I enkelte andre områder, bl.a. Kentish Flats i England og Esperance i Australia (AusWEA, 2004), ser man også eksempler på at vindkraftverk har blitt populære attraksjoner i seg selv. Heller ikke i Friesland (Tyskland) og Danmark, to områder/land med svært høy tetthet av vindturbiner, har man observert noen nedgang i turisttilstrømningen. Det må imidlertid legges til at det knytter seg store usikkerheter til i hvilken grad resultatene fra disse utenlandske undersøkelsene kan overføres til norske forhold. Norsk reiseliv er i større grad naturbasert, og turistene som kommer til Norge kommer primært på grunn av de åpenbare kvalitetene knyttet til natur og landskap.

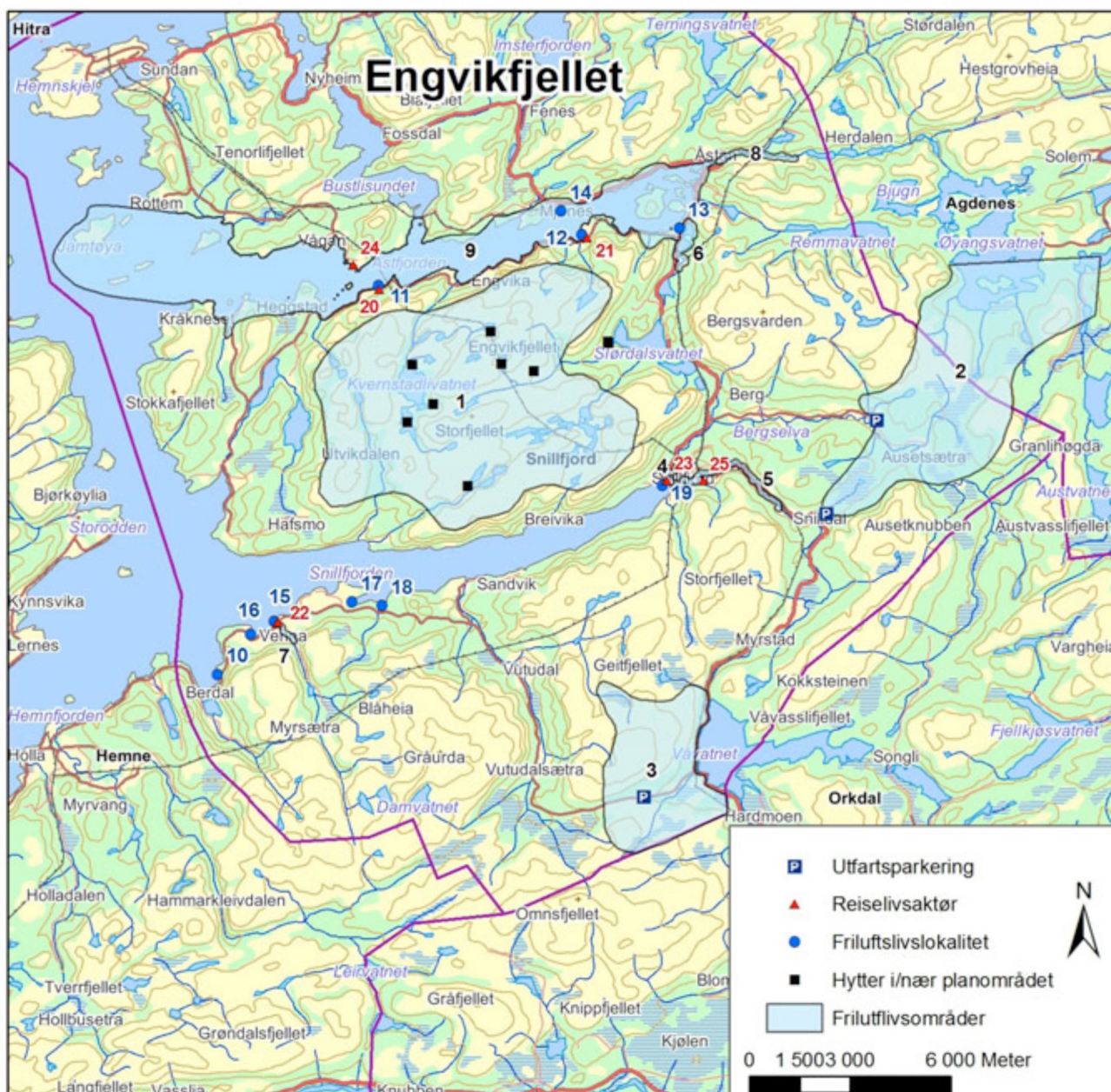
Reiselivets tilpasningsevne

Et annet aspekt som bør nevnes, er at avbøtende tiltak for eksempel i form av et informasjonssenter for vindkraft, vil kunne tiltrekke seg et nytt segment av tilreisende, eller en dreining bort fra et rent naturbasert til et mer teknologisk basert reiseliv i området. Dersom reiselivsnæringen klarer å trekke til seg nye brukere av området, og eventuelt også klarer å holde dem i området over lengre tid enn i dag, vil dette kunne redusere den rent økonomiske effekten av en utbygging for reise-

livsnæringen i denne regionen ytterligere. Konsekvensene for reiselivet vil med andre ord også avhenge av i hvilken grad den lokale reiselivsnæringen klarer å tilpasse seg en situasjon med et vindkraftverk i nærområdet, og eventuelt ser mulighetene og ikke bare problemene.

10 Vedlegg 2 – Registreringskart

Kartet avgrensar og lokaliserer de friluftslivslokalitetene og reiselivsaktørene som er omtalt i rapporten og opplistet i henholdsvis tabell 4.1 og 4.2.

Miljøfaglig Utredning AS ble etablert i 1988. Firmaets hovedformål er å tilby miljøfaglig rådgivning. Virksomhetsområdet omfatter blant annet:

- Kartlegging av biologisk mangfold
- Landskapsanalyser
- Konsekvensanalyser for ulike tema, blant annet: Naturmiljø, landskap, friluftsliv, reiseliv og landbruk
- Utarbeiding av forvaltningsplaner for verneområder
- Utarbeideiding av kart (illustrasjonskart og GIS)
- FoU-virksomhet
- Foredragsvirksomhet

Hovedadresse:

Prestgardsvegen 27, 6630 Tingvoll

Telefon: 91 83 04 64

Org.nr.:

984 494 068 MVA

Hjemmeside:

www.mfu.no